ЕРА. 26 ОКТЯБРЬ, 1967 шу. № 127 (4452). Мах 2 кеп.

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КЪАХЬЕГАМХОЙ! ТIАГIЕРТТА КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕ КЪАХЬЕГАМЦЕИ ОБЩЕСТВЕННИ ДОАЛАХЬЕНЦЕИ КОММУНИСТИЧЕСКИ ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДАР, СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДИСЦИПЛИНЕИ ОРГАНИЗОВАННОСТИ ЧIОАГIЪЯР ДУХЬА!

(Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизарга долча КПСС ЦК ТIаьхехамашцара).

АЙБЕ КОММУНИСТИЙ АВАНГАРДНИ ЛОАРХIАМ

Вай мехка коммунизм хьалъеча хьинаре къахьегаш ба республика коммунисташ. Коммунистически хьисапе къа а хьегаш баха а бахаш, шоашта уллув къахьегачарна хьокхам а телаш, уж хьалхалатт Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 50 шу дизара сийна къахьегамхошта юкъе шерра яьржача социалистически яхье.

Вай республике малав Социалистически Къахьегама Турпал, «Шелковской» яхача совхоза воккхагIвола жа Iу коммунист Эсмухамбетов Наурдъина вовзаш? Цу коммуниста керттера оамал я — Даьхен рузкъа совдаккхара ше кхо ца веш къахьегар. Нов. Эсмухамбетова опыт Iомае ух республикера дукха жа Iуй, юртбоахама специалисташ. ХIара коммунисто санна шийна йоккха говзал шерра дIайовзийт парте члена Эсмухамбетова, чIоагIа къахьег къонача жа Iуй говзал лакхъяра.

Парте Уста접 коммунистагара дIадех производства моллагIча участке шийгара хьокхам телар. Укхаза ба партийни организаце керттера лостам — производстве коммунисташ авангардни лоархIам болаш хулга Iалашдар. Нагахьа санна партийни организаце хIара коммуниста знанеши говзали лакхъяра яхье цо луш йола лоархIаме инициатива хьаллацара, яхь лелаяра гIулакх бе-башха ца хеташ цхьаккха коммунист ца хилийтара, тIехьабусараштa шийн ханнахьа критика еш долча дешашта йоакхо йойя цу дерригне новкъостал ду коммунистий авангардни лоархIам лакхбе.

А. Шерипова цIерагIча Грозненски нефтемаслозавода партийни организацe мугIарашка чубоагIача коммунистех 90 процент нах шоай кулгашца материальни рузкъа хьадеча болх беш ба. Уж эггара чоалханерчеи халагIчеи моттигашка къахьегаш ба, мехкдаьтта чакхдаккхара технологически режимаш творчески болх беш делае гIерт уж. Цун керттера бахьан — завода парткомо коммунистащца ше беш бола болх лерттIа вIаштIехьбаьккха дIахьолга. Парткомо шийн заседанешка каст-каста дувц коммунистий авангардни лоархIам айбара дола дешаш. ладувгI коммунистий отчеташка. Цудухьа кIезига бац коммунисташта юкъе шоай сий лакха лоаттаду нах.

№ 16 йолча установке операторалла болх беш ва коммунист Меркулов. Дика вIаштIехьбаьккхаб цо шийн смена болх. Итт бутт ба цу смена алхха геттара дика продукци мара ара ца хеца. Из бахьан долаш дуккхаза а социалистически яхьа юкъе хьалхара моттиг яьккхай цу смена. Производстве болх баь ца Iеш, цо общественни хьисапе кхоачашду шийна тIадехка декхараш. Установка партгруппорг ва коммунист Меркулов. Из керте латтача партгруппана мегад цу установка хIара болхлочо дика болх бергбола гIулакх вIаштIехьдаккха. Берригача технологаша хьинаре дакъа лоац производственни гIулакхашка хьежара юкъе, хIара коммуниста лархIа хов дIайохийта Iы, хий, электроэнерги, доагор, растворителаш. Шеко йоацаш ала йиш я цу коллективо балха тIехь доаха толамаш хьахиннад коммуниста Меркулова творчески къахьегарах аьнна.

Парте Уставо дIадех коммунист шийна уллув къахьегачарна хьокхаме хинна а ца Iеш ерригача коллектива юкъе хьашташ бахьан бехктокхаме хулга. Из лоархIаме гIулакх Грозненски производственно-товарни контора коммунисташа укх тайпара кхоачашду. ХIара коммунисто жоп лу балха тIарча шийн новкъоста хьалхара, шийна тIадилла декхар лерттIа кхоачашдара из оарцагIвоаккх. Контора коммунисташа массанахьа а сага кхетам лу, цIенхаштта дола гIалат даргдолча новкъара шийн ханнахьа новкъостий боах. Цудухьа лакха да цар сий.

Дика ховш да, нагахьа санна производства лоархIамерча участкашка коммунисташ болх беш хилча, шоашкара хьокхам телаш, творчески къахьегаш уж хилча коллективай болх тоалулга. Гудермесски района «Дружба» яхача совхоза 4-гIа отделени тIехьаюсаш яр хIара шера. Совхоза партбюрос кIоарга техкар из тIехьайисара бахьанаш. Керттерчарех цаI дар — коммунистий влияни йоацаш из хилар. Ферма коллектива юкъе болх беш цхьа коммунист вацар. Фермана кулгалде хьожавир коммунист Хусиев Ваха, цунна новкъостала вахийтар тракторно-полеводчески бригада кулгалхо коммунист Ташаев Iалдал-Хьамид. Овлангара хувцабелар дукха ха ялалехьа коллектива болх. Коммунисташта карагIдаьлар коллектив шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашде оарцагIъяккха, болх дегIабоалабара цар инициатива дIе. Халонаш тIехьатетташ, хьинаре къахьегарах.

ХIара коммунист партенеи халкъаи бIаргагуччa ва. Наьха чIоагIа тешам бенна ва из, цудухьа цун декхар да парте генеральни никъ чакхбаккхар духьа лоаттабеча къовсама хьалхарча юхьиге хила, халкъа гIулакх дара даькъе шийгара хьокхам тела. Цудухьа хIара партийни организаци декхарийла я шийн члений сий лакхде, шоашкара хьокхам телаш, хьалхарча мугIарашка болаш уж хилара цахаддаш йоакхо е. Цу лоархIамерча гIулакха денна терко ца йойя, партийни организаце вIаштIехьдаргдац хIара коммунист къахьегамхой боккъонца вола вожак хилара гIулакх вIаштIехьдаккха, производства болх тоабара цун влияни лакхъе.

Республика цхьайолча партийни организацеша хIанз йоаггIа терко яц коммунистий авангардни лоархIам лакхбара долча дешашта. Надтеречни района шурий-товарни фермашка геттара кIезига ба коммунисташ. Укхаза коммунистий влияни я аьнна ала хIама дац. Цудухьа во лел фермай болх. Паччахьалкхен планаш кхоачашъяц. Парте райкомо хьадехча фермашка къахьегача коммунисташкара болх тоабара дола хIама, денна терко яц цар авангардни лоархIам лакхбара долча дешай.

Сунженски районе Шеча эскара цIерагIча колхоза парторганизаци районе йоккхагIчарех цаI я. 74 коммунист ва цун мугIарашка. Бакъда, уж массабараш бац шоашкара хьокхам телаш, колхозхой хьалхарча мугIарашка латташ. Коммунисташта юкъе кIезига бац производстве дика болх ца барал совгIа, кхыметтел корта бохабу малараш мелараш а.

ХIара коммунист декхарийла ва боахама а кхыдола лоархIам бола декхараш а кхоачашдеча хьинаре дакъа лаца, шийна тIадиллача гIулакхах дог лазаш хила. Партийни вахара юстара латта йиш яц из. Цудухьа юххьанцара партийни организацеша дизза хьадеха деза коммунисташкара уж де декхарийла дар. Лакхбе беза цун лоархIам а бехктокхам а, цунна хьадда участок тIачIоагIъе еза.

Юххьанцарча партийни организацеша биэза пайда эца беза коммунистий авангардни лоархIам айбара йолча тайп-тайпарча формаех. Царех керттера яраш я партийни собранешка, парткома заседанешка уж дешаш дувцар, коммунистий отчеташка ладувгIар, производства а общественни вахара а дешаш кхоачашдеча коммунисташта партийни поручени телар, уж цар мишта кхоачашъю хьежаш цахаддаш тIахьожам лоаттабар.

ХIАРА ДИ УДАРНИ ХИЛИЙТА

Сийлахъьа юбилей хьатIакхача 12 ди дисад

☆

МалагIча совгIаташца накъадолх шо цIейна?

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Самардийнахьа, 24-ча октябре, М. Ю. Лермонтова цIерагIча театре торжественни собрани хилар КПСС ЦК, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, СССР-а Министрий Совета, ВЦСПС Сийлахь-боккхача октябра 50 шу дизара сийна йола памятни байракх «Старогрознефть» НПУ коллективана дIалуш. Цох лаьца материалаш еша кхоалагIча оагIо тIа.

СУРТА ТIА: СССР-а мехкдаьтта доаккхача промышленноста Министра хьалхара заместитель нов. С. А. Оружев (аьрдехьарвар) памятни ЦIе байракх дIалуш ва «Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управлене начальникага К. И. Ивинскега.

Н. Татарова сурт.

КРЕКИНГИСТИЙ БОЛАМ ХЬАЛЛАЬЦАБ

☆ ☆ ☆

РАЬЗА ХИННА ХЬАЛЛОАЦ

Укх юбилейни шера цхьа бутт дIабахабац «Дружба» яхача Грозненски картонажни фабрика болхлоша бетта план кхоачаш ца еш. Цудухьа дикача къахьегама толамашца накъаболх уж Советски Iаьдал даьнна 50 шу дузача цIейна. ТIайнйцача юбилейни социалистически декхарех лаьрхIачул совгIа арахийна продукци эзараш сомий маьха я. ХIанз тIабоагIача ноябрь бетта чотах продукци арахецаш я фабрика коллектив. ЦхьоалагIча ноябрга кхачалехьа 11 бетта план кхоачаш а еш, планал совгIа арахена лерхI цо 60 эзар гаргга сома маьха продукци. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах укх шера паччахьалкхенна кходаьд 21,6 эзар сом ахча. Цул совгIа укх шера дукха продукци арахийцай отходех. Из бахьан долаш производствана эзараш сомаш пайда хиннаб.

Фабрика дукхача бригадаша, сменаша, болхлоша дог раьза хинна хьаллоац пятилетка план ханал хьалха кхоачашъяра крекингисташа дIайолаяь инициатива. Царех я социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа ни. Иванов, Исаков, Орлова, кхыбараш керте латта бригадаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

БIУБЕННА

Тега баракъаш хозагIеи дикагIеи хилийта яхача девизах къа а хьегаш. Октябра дезача денна сийленна накъаболх Грозненски швейно-производственни объединене хIамаш тегараш. ХIанзлехьа тIехкхоачашдаьд цIей сийна тIайнйца хинна социалистически декхараш. ХIаьта валови продукци арахецара итт бетта план ханал хьалха, 19-ча октябре, кхоачашъяьй цар. Октябра цIей дездеча денга кхачалехьа планал совгIа тегаргья 95 эзар сома маьха хIамаш. Къахьегама овсарле план 105,8 процент кхоачашъяьй.

Къахьегама овсарле лакха хиларах кхоачамбаь Iан объединене хIамаш тегараш. Цар чIоагIа къовсам лоаттабу арахецача продукцега дIабода мах лохбара а. Цох доккха беркат даьннад. Укх шера хIамаш тегарга дIабода мах лохбарах кходаь ахча 37 эзар сом да.

Социалистически яхье къаьстта дика хьокхамаш дахарах белгальъяьна я Н. М. Жабкои, Н. Ф. Сапронови керте латтача цехий коллективаш. Цар кхы а хьалха кхоачашъяьй итт бетта план.

Пхе шера план 1970 шера 7-ча ноябре кхоачашъяра крекинг-завода коллективо инициатива дIайолаярах бола хоам дог гIоздаьнна тIайнйцар хIамаш тегараша. Из гIулакх хьал а лаьца дIахо кхы а дикагIа къахьега лерхI цар.

К. БОРИСОВА.

Грозненски швейни-производственни объединене планови отдела начальник.

ХьажкIаш чуэц

Районе эггара хьалха хьажкIа чуэца болабелар Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза хьажкIаш кхеераши механизатораши. Центральни складе вIаший тIехь-тIехьа тараза тIа хьатIаух етта машинаш, лафеташ тIехьайола торакораш. Весовщица Б. Батаева кхояц уж дIаязъе. Кхаь балха дийнахьа 420 тонн хьажкIа хьатIаэзай укхаза. Токера бараштa дукха болх хулийт кхашкарча Гансуева, Какаева агрегаташа. Сабелгало йоаллаше кхашка арайоал цар агрегаташ. Ца соцаеш агрегаташка болх байта низ кхоач трактористий М. Магомадова, А. Абубакарова.

Ханнахьеи ца йойташи хьажкIа чуэцара боккха теркам тIабохийт хьажкIа кхееча механизированни звено звеньевойя Ю. Ясакова.

БIаьстан юхье ше баь болх дагалувцаш цо дувц: «Ер 58 гектар йола участок дIае цхьа лафет фу кхоачам хилар тхона, хIаьта хIанз хIара гектара тIара томараш тIехь 72 центнер хьажкIа йоал, фуалъяьхараш йиъ тонн. Оаха дIадийнар «Одесская-10» яхача сортах йолча хьажкIа фу да. ЧIоагIа хьувкъам лу цо. Духхьал тха цхьан участкера шиъ бIаь тонн хьажкIа дIакхоачаргья паччахьалкхенга».

ЛаьрхIа фуна хьажкIа йийна 1700 гектар я йоккха опыт йолча хьажкIа лелаеча Н. Гансуева звенос гIулакх деш. Ваццалца саг бIарахьежаргволаш хоза да кха. БIаьстан юхье квадратно-гнездовой хьисапе дIайийна хьажкIа чIоагIа хьийкъай. Кхоъ-кхоъ ах метр лакхача гIадамаш тIа шиъ-кхоъ хьажкIа йоал.

Хадданза дIаувзаш латт кхашкара хьажкIа. Дика лоархIаву шийн балхах шофер Д. Алаев. Лабораторе хIама ца оалаш цхьан дийнахьа дIайидеча пункте дIайохьийтача хьажкIана сортировка елга тIадиллад колхоз вIашагIъеллача денз М. Эльдаровас кулгалдеча звенона. Тешшамеи хьинареи къахьег звено членаша. Къаьстта белгалбе беза дикагIа бола колхозхой Д. Мачукаева, А. Тихонова, М. Шалинова, кхыбараш.

Ер шу долалуш тIайнйца декхараш 750 тонн хиннача метта 1200 тонн хьажкIа Даьхен амбарашка чуйоассалерхI колхозхоша Октябра цIей тIадоагIаш.

П. ШУМИЛОВ.

ОКТЯБРО ХЬАКХЕЛЛА ИСКУССТВО

Сийлахь-боккхача Октябра шовзткъе итт шу дизара хетаяь яр 21-ча октябра съездаш хулача Кремлевски Двореце хинна СССР-еи РСФСР-еи творчески союзийи организацейи правленей вIашагIтеха юбилейни пленум.

Пленуме дакъа лоацараша чIоагIа тIоараш а тохаш тIаэц КПСС Центральни Комитетага дохьийта моаршала письмо.

Вай Даьхено коталон юхь йоладьй социализм хьалъяра, дерригача дуненга дIакхайкадаьд лаьттан историчухь керда зама хьатIаэтта хилар, йоах письмо тIа.

Тхо ираз долаши доккхал деши да аламле художественно дегIаахара даькъе керда оагIув хьайийлла социалистически культура хьаеча дакъа лоацараш тхоаш хиларах.

Парте лаккха мах бу вахар довзачеи цунна революционни эргалонаш ечеи художественни творчества лоацача даькъа а. ЛоархIаши тешам беннеи ба вай мехка художника къахьегам. Цо тхо декхарийла ду вахар дикагIа Iомаде, халкъа карагIдаьнча исторически хIамаш къаьгтаи нийссеи хьахьокха.

Тахан, Сийлахь-йоккха юбилей тIакхоачаш, йоах дIахо письмо тIа, тхоах хIаране доккхал а деш уйла ю Советий Мехко хьабенача наькъа, хано тхона хьалхашка увттадеча сийлахь-доккхийча декхарий, мехка доккхача дегаца цхьан мукъаме дегтaлу советски художника дог. Оаха вай халкъаи ленински партенеи дош лу Даьхен художественни рузкъаш дебадара, коммунистически идеалаш котъяхар духьа, къахьегача адамий ираз бахьан долаш лоаттабеча къовсама тхоай дерригa низаш оахош дIалургхиларах.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМЕИ РЕСПУБЛИКА МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

1967 шера 9 бетта хьайбай продукташ йоахилгеи кийчъелгеи алсамдаккхара йолча республика районий социалистически яхьа итогашка хьажа а хьежа, КПСС обкома бюроси Нохч-ГIалгIай АССР Министрий советоси соцам баьб:

1. 1967 шера 9 бетта хьайбай продукташ йоахилгеи кийчъелгеи алсамдаккхара йолча социалистически яхье котъяьннар Сунженски район (КПСС райкома секретарь н. Варлашкин В. В., райисполкома председатель н. Илиев С. Х., районни юрта боахама производственни управлене начальник н. Бачманов И. Н.) хилара могадеи КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа карара кара тела ЦIе байракх цунга йитеи.

Районо ка маьхала а йоалаш кхоачашъяьй хьайбай продукташ яхарей паччахьалкхенга йохкарей ийс бетта планаш. Укх тайпара кхоачашъяьй паччахьалкхенга уж йохкара план: дулх — 113 процента, шура — 106 процента, фуаши тхаи — 134 процента, хьайбай дукхал алсамъяьннай, цар продуктивность лакхъеннай.

2. Хьайбай продукташ яхареи кийчъяреи хьакъехьара укх районий дика болх белгалбе: Наурски района (КПСС райкома секретарь н. Пожидаев В. П., райисполкома председатель н. Федоров И. Н., районни юрта боахама производственни управлене начальник н. Затона Ф. Я), Шелковски района (КПСС райкома секретарь н. Полушкин И. В., райисполкома председатель н. Земсков В. И., районни юрта боахама производственни управлене начальник н. Самарский Г. Г.), Гудермесски района (КПСС горкома секретарь н. Чайкин А. А., горисполкома председатела зам. н. Жуков Д. Н., районни юрта боахама производственни управлене начальник н. Бычихин Б. Г.).

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето соцам тIайнйцаб Советски Даьхе лораяра гIулакха доккхий хIамаш карагIдувларах а тIемеи политически говзал лакхъеча лакха хьокхамаш хиларах а эскара соединенешта, доакъошта, СССР Герзашцарча Низий тIема-дешара заведенешта Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара сийна КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС памятни байракхаш ялара хьакъехьа.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Къахьегамхой социальни Iалашбара болх вIаштIехьбоаккхача толамаш дахарах СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1967 шера 23-ча октябрерча Указаца СССР орденаши медалаши еннай социальни Iалашон органийи учрежденейи болхлой йоккхача группана.

Цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР-е гIолла:

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Тихонов Макар Ивановича — Гудермеса города социальни Iалашон отдела заведующена.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Попенко Раиса Ивановнайна — Заводской района социальни Iалашон отдела йоккхачу йолча бухгалтера, гор. Грозный.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Мерешнов Ахьмада Мусийна — Наьсарен района социальни Iалашон отдела воккхачу волча инспектора.

«МАССАНЕ ЮКЪАРА ТIЕМА ГIУЛАКХ ДАРА ДЕКХАРАХ» ДОЛА СССР ЗАКОН ЮКЪЕДАККХАРА ПОРЯДКА ХЬАКЪЕХЬАРА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

«Массане юкъара тIема гIулакх дара декхарах» дола 1967 шера 12-ча октябрера СССР Лакхехьарча Совета Закон юкъедоаладара порядка хьакъехьарча СССР Лакхехьарча Совета соцамга хьежжа СССР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

1. СССР Герзашцара Низаш «Массане тIема гIулакх дара декхарах» долча СССР Законо салташта, матросашта, сержанташта, старшинашта оттаяьча бокъонца дола тIема гIулакх дара ханаш тIа доахилга 1968—1970 шерашка чакхдоаккхалда СССР Министрий Совето чIоагIъеш йолча планах.

2. 1968 шера 1-ча январе кхачалца сайрийнарчеи заочнии лакхерча дешара заведенешка, цар филиалашка, факультеташка, отделенешка, хIаьта иштта заводашка а вузашка а деша дIачуийца студенташ уж йистехххалца йолча хана, цхьабакъда, 27 шерал тIех ца боалийташ, мукъабуталба бокъонца дола тIема гIулакх де тIахьехарах.

3. «Массане тIема гIулакх дара декхарах» долча СССР Закона 37-гIа статья мегаш хулийтийла дIахо дешийтара тIахьехара ха тIехьаьккха болча призывникашта а хIаьта иштта тайп-тайпарча бахьанех 1968 шера 1-ча январе кхаччалца СССР Герзашцарча Низашка тIа ца хьехаш бисараштa а.

4. СССР Министрий Совета тIадуллалда СССР правительства решенеш «Массане юкъара тIема гIулакх дара декхарах» долча СССР Законага хьежжа нийсъелга.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1967 ш. 24 октябрь.

ТУРКМЕНСКИ ССР тахан.
АШХАБАД. Первомайски улица.
Н. Томашевске сурт.

ТАСС фотохроника.

ШОАЙ ДОШ КХОАЧАШДАЬД

Сийлахь-боккхача Октябра 50-гIа шу дизара сийна йолча социалистически яхьа юкъеболхаш Урус-Мартана района къахьегамхоша дош деннадар юбилейни шера пачхьалкхенна ялата 6500 тонн, дулха 1250 тонн, шурий 4100 тонн, 1 миллионни 750 эзарни фуъ дIадала. Партийни организацеша йоакхо йир кхашкара хьувкъамаш, хьайбайн коа тIарча оалхазарийн продуктивность лакхъяра, продукцега дIадодар лохдара фу де деза хIара бригадерча, звенорча наха хоаш хилийта, къахьегамхой моральни а материальни а поощрене система къоастальяр.

ГIадвугаш да района къахьегамхоша шоаш денна дош кхоачашдеш хилар. Районо 25 октябре, вешта аьлча, кхоачашъергья, аьнна, дош а денна йиллача ханал кIира хьалхагIа кхоачашъяьй юбилейни шера пачхьалкхенга дулх, тха, фуаш дохкара планаш, хIаьта ноябра хьалхарча итт ден чухьа кхоачашъергйолаш шура йохкара план а я.

Халкъа хьаькъало йоах: лаьтта — рузкъан нана, къахьегам — рузкъан да. Доккха маIан да цу хьаькъала дешай. Лаьтта да а да нана-кхоабар, цхьабакъда, цунах бирса даь сесаг а хила йиш я нагахьа санна сага къахьегара эша хьалаш ца хуле, нагахьа санна ший дерригa хьинар тIа а ухийташ творчески къахьега йиш йоацаш из хуле.

Вахара опыто махьеххара, дIаювча культурай продукци, уж дIаюв лаьтташ дукхагIа хилийтара чотах а доацаш, керттерча даькъе лаьттай хIара гектара продуктивность лакхъяра наькъаца алсамъяхар толашагIа да. Цудухьа лаьтта леладара культура боарам лакхагIа, технологи толашагIа хилийта еза. Уж проблемаш чакхъяхара наькъ тIа партеи советски пачхьалкхени вахаре эггара лоархIамегIа йола событи хилар лаьтташта мелиораци яра дешашта хетаь КПСС ЦК майски Пленум. ХIаьта вай парте ЦК мартовски Пленумо юрташкарча къахьегамхой инициатива яьстар, уж боахам талашагIча тайпара лелабе а шоашта тIадилла гIулакх боккха бехктокхам дерхIаш кхоачащле а баьлар.

Чакхдаьхача цу дерригача гIулакхаша — совхозни производство дегIакхувлара дешаш шоашта хеттача тайпара къестаде парте еннача тороно, кхоачам балла юртбоахама техника йолаш хиларо, хьувкъамаш лакхдар духьа органически а минеральни а удобренеш шерра юкъекххаьаро, лаьтташта хий дехкаро, и. кх. дI. тха боахамашка торо хилийтар юбилейни шера ка болча ялатий а технически культурай а лакха хьувкъамаш кхеле.

Районе гIолла юккъера лаьрхIача хIара гектара тIара ка болча ялатий 22 центнер яьлар. Района совхозаша планага диллача йохка йийзача кIи 1400 тонна метта 4000 тонн гаргга ехкар пачхьалкхенга, хIаьта мукх а горох а тIехьа ка бола ялаташ дохкара план 308 процента кхоачаш а яьй районо.

ДикагIа дола хIамаш карагIдийннад тха толашагIчарна. Иштта, укх шера а лакха хьувкъам кхебарца белгалъяьлар Социалистически Къахьегама Турпал Кагерманов Оалхазар керте латта коммунистически къахьегама бригада. Укхаза хIара гектара тIара юккъера лаьрхIача 35 центнер кIа даьннад, хIаьта 200 гектар йолча майда хIара гектара тIара 51 центнер а яьннай. Из боккха хьувкъам ба, Цу бригада масал—тханцигарча хьа-

Миша кхоачашду юбилейни шерара деххараш?

лашка хIанзарчул лакхагIа дола хьувкъамаш даха йиш хиларен даханза дарг ца хиларен тешал да.

Зовш махиллара, тха районе шекара свекла лелае баьнна дукха ха яц. ХIаьта а цу культура лакха хьувкъамаш кхеде Iемаб тханцигара нах. 20 октябрь тIакхаччалца чуйицача шекара свекла хIара гектара тIара районе гIолла юккъера лаьрхIача 264 центнер свекла яьннай цу юкъагIа соахка яьннача 234 центнера метта. Пачхьалкхенга планах йохка езача 35 эзар тонн метта 50 эзар тонн шекара свекла йохка ерригa торонаш я тха.

Дахача шера а санна, свекла лелаерашта юкъе хьалхалатт Мичурина цIерагIча совхозера Ленина орден еннача коммунистка Умалатова Заде звено.

ГIалат хургдар нагахьа санна тха района совхозашка ялатий а технически культурай а хьувкъамаш даим лакха хулга Iалашдара долла а хIама ду аьлча. Тханцига кхоачам болаш пайда ийбац догIа хьисапе хий деттача установкаех. Къаьстта а во пайда ийбу царех «Гехинский», «Красноармейский» совхозашка. Пайда ийбеш йоацача догIа хьисапе хий деттача установкаех дукха амортизационни деххараш техх боахамаша. Цхьаболча специалисташа хий деттилга чакхдахара меттел из ца детта баьханаш лех, хIаьта совхозий кулгалхоша, юрта боахама производственни управление кулгалхоша, кхьметтел парте райкомо а машар лоаттабу юртбоахамъ культурай хьувкъамаш лакхдара йола уж Iилман практикаи хьалхалатта методаш теркал ца еш хиларца. ХIаьта опыт йовза кхычахьа аха миса беза урусмартановций, хIана аьлча тха болаш ба хий деттилга вIаштIехьдахара балха йоккха практически опыт йола нах.

Районни партийни организацешийна хьалхашка оттадаьд тхоай боккъала а башхача маякий, совхозашкарча партийни, комсомольски, профсоюзни организацей новкъосталца районе итташ хьалхалаттараш кхебара декхар, цар масалца кхыбола бIаьш къахьегамхой кхе а бергболаш.

Укх тIеххьарча шерашка совхозий партийни организацеша наха юкъера кхетама-политически болх лерттIа вIаштIехьбахара дикка йоккха опыт Iоаьй. «Красноармейский», Мичурина цIерагIча совхозий партийни комитеташа бригадаши звеноши коммунистащеи комсомольцащеи чIоагIъяьй, хIаьта цар шоаш ду гIулакхаш тешшаме деш хиларца, дисциплина а инициатива а йолаш хиларца, меттахьарча партийни дешаца нах ударни къахьегама оарцагIбоах, социалистически яхь дIайола а ещ чакхйоах. Кхашкарча станашка кийчдаьд кхаш леладераша керда газеташ, журналаш деша йиш йола лаьрххIа цIенош.

Парте лерргIа юрташка чакхдоахача экономически гIулакхаша аьттув бола хьалаш даьд юртбоахама производство дегIакхувлара, Лаьтта леладерашка хIанз хиланза даргдоацаш меллар да укх шера декхарех ка маьхала а йоалаш лоархIабараи тIадоагIача шера хьувкъама дика лаод йолларaи. КПСС райкомои совхозий партийни организацешеи долла а хIэма деш латт ер юртбоахама шу ка маьхала а йоалаш чакхдаккхараи ялат дIадувлга хьокхаме чакхдаккхараи — хIара гектара тIара эггара дукхагIа продукци яккхар духьа.

Тахан дерригача Урус-Мартановски лаьттан тIа чуйнна чIоагIа къахьегаш латт, Къахьегамхой ерригa уйлаш тIайийрзай Советски пачхьалкхен 50-гIа шу дизара сийна тIайийца доккхий социалистически деххараш сийленца кхоачашдара.

ДIахо чакхдаха дезаш да коммунистически кхоане кийчъяра дола хьинар айду гIулакхаш. Шеквала вагIац Урус-Мартана района коммунисташи беррига къахьегамхойи цу гIулакхах ка маьхала а йоалаш лоархIабергхиларах.

Б. ГАБИСОВ,
КПСС Урус-Мартана райкома секретарь.

КЕРДА ГОРОД

Укх деношка РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указах вай республика городашта тIакхийттай кхы а ши город — Назрани, Аргуни.

Йоккха промышленни центр а хиниа дIаэттай укх тIеххьарча шерашка Назрань. ХIанз укхаза я «Красный Октябрь» яха кирпичаш ю завод, мельзавод, маькх ю завод. Гаьнна цIи хезай Наьсарен «Электроинструмент» завода, хIаьта дукха ха ялалехьа болх бе йолалургья йоккха трикотажни фабрика. Массанахьа гуш да вIаштIарадаь нах баха цIенош.

ДегIаахара йоккхий планаш я города. ХIаьта уж кхоачашъюларгйолаш хьинар, низ бола къахьегамхой ба укхаза бахараш.

Сурта тIа: «Электроинструмент» завода болхлой цIенош.

И. Плиева сурт.

ЦIЕЙНА СОВГIАТ КИЙЧДУ

Гаргакхоачаш латт Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дуза ди. Цу денна дикагIа кийчо яра фу дича бозкъахьа хургдар хьогI яхаш кIезига уйла яьяц Грозненски № 3 йолча профессионально - технически училища дешархошеи хьехархошеи.

Цу гIулакха лаьрххIа йола комисси вIашагIъеллай училище. Цул совгIа здане фасад хозъяра, демонстраце гIоргболча дешархой колоннаш кийчъяра, цIейна хетаь торжественни собрани, сайре чакхъяккхара вIашагIъеллай художественни совет. ЧIоагIа къахьег цу совето шийна хьалхашка латта уж бехктокхаме деххараш кхоачашдара.

ЦIейна хетаь сайре дIахьоргья оаха пачхьалкхен филармоне зале. Цига оаха хьийхаб къахьегама, революце, граждански Сийлахь-боккхача Даьхени тIемай ветеранаш, чъаьна коммунисташ, 20-ча шерашкара комсомольцаш. Уж берригаш хеста а беш делача цIейца даькъала буциргба дешархоша. Цу хьакъе кийчъеш я литературно-художественни монтаж. Советски халкъо 50 шера хьабена никъ хьахьокхаш хургья из. ДукхагIеи тайп-тайпареи революционни стихаши иллеши юкъедола композици я кийчъеш. ХIаьта художественни самодеятельноста коллектива доккха концерт оттадергда.

Дукха предложенеш юкъейоалаьй демонстраце дакъа лоацаргдолчар колоннаш кийчъяра а. «Даьй турпалера гIулакхаш — къонахчарна хьокхам» яхача девизах кийчъяь хургья демонстраце баьхкача дешархой колонна. ХIанзле а кийчдаь йистедаьннад машар, хьалкъашта юкъера вошал, къахьегам, ираз белгалдоахаш йола транспаранташ. Колонна хьалхалаттача дешархоша бIаргайойтаргья художественно хоза кийчъяь йола коммунизм хьалъечун моральни кодекс, зизашца тоаль училища эмблема. «Хоастам хилба Сийлахь-боккхача Октябра» яха транспарант.

Горяков Георгий Михайловича кулгал а деш духовой оркестре дакъа лоацачар Iомаеш я шоаш колоннаца болхаш локхаргйола музыкальни произведенеш. Цу тайппара кийчъяь хургья училища дешархой колонна. ХIаьта хIана къахьегама, революце, тIемай ветеранашца вIашагIбетталу дешархой краеведчески музее, Грозненски пролетариата революционни тIемеи сийлен исторически моттигашка гIолла экскурсешка ух. Дукха дейзар дешархошта дукха ха йоацаш училище хьоашалгIа баьхка хиннача Зимни Дворецa штурм еш дакъа лаьцача хIанз отставке полковник волча Павлов Павел Игнатьевича, В. И. Ленин бIаргавайнача, Кремле хьалхара курсант хиннача Лубуз Иван Ивановича, къахьегама ветеранаша А. А. Арустамова, М. С. Куличича дийцачох. Цу тайппара вIашагIхетараш дукха хиннад училище.

ХIанз укхаза дIахьош я пайдаперча гIулакхий эстафета, технически конкурсаш. Лоаппа аьлча цIейна совгIаташ кийчдеш ба училища дешархой.

В. ИВАНОВ,
Грозненски № 3 йолча профессионально - технически училища директора заместитель.

Чуйнна хьинар айдаь болх беш я укх юбилейни шера Мончанов Виктор командир вола самолета экипаж. Уж ба республика кхашка удобренеш товсаш. ХIанз Наьсарен района «Экажевский» яхача совхозе болх беш ба летчикаш. ХIанзле 1000 гектара тIа удобренеш тайсай цар. Смении норма 120 гектар йолча, цар хIара денна 200 гектара тIа удобренеш товс. Дерригa совхозе обработка е езар 2000 гектар лаьтта да, из болх диъ-пхиъ дийнахьа чакхбаккха лерхI Мончанов Виктора, шоллагIа волча пилота В. Плешкова.

Шера планага хьежача 35 эзар гектара тIа удобренеш товса деххарийла ба летчикаш, хIаьта цхьоалагIа октябрь тIаккхоачаш из болх 41 эзар гектара тIа чакхбаьккхаб цар.

Сурта тIа: летчикаш Мончанов Виктор, (аьрдехьа) В. Плешков шоай самолета юхе.

И. Плиева сурт.

ЛАЬТТАН БЕРКАТ ДЕБАДУ

Дукха ха я тха совхозийи колхозийи механизатораш дукхагIа йола фийг боа культураш чуйнца баьнна. Дика хьувкъаьяьр культураш. ХIара гектара тIара юккъера лаьрхIача 19 центнер ялат даьннад, хьажкIа йоапаш, хIаьта кIа кхы а дикагIа хьийкъад — хIара гектара тIара юккъера лаьрхIача 23,1 центнер, иштта ба района дерригача боахамашка укх юбилейни шера кхебаь хьувкъам, цхьабакъда къаьст-къаьстача боахамашка, бригадашка дукха тIех хьувкъаьяьр фиг бола культураш. Масала, ялат даккхарга диллача хьалха лаьттача боахамашта юкъе да «Ленина» цIерагIа, «Красное знамя», «Россия» яха боахамаш. Иштта «Красное знамя» яхача колхоза кхаш леладераша 1001 гектарах хIаране тIара 26 центнер кIа даьккхар, хIаьта «Терский» яхача совхоза кхаш леладераша 3052 гектарах хIаране тIара 24 центнер ялат чуйинар. Кхы а дукхагIа хьувкъадир кIа къаьст-къаьстача бригадаша. Масала, Ленина цIерагIча колхоза Р. Рустамова бригада хIара гектара тIара 30 центнер кIа даьккхар, хIаьта «Россия» яхача колхоза кхоалагIча полеводчески бригада кулгалхочо А. Блохина — 33,6 центнер. ХIара гектара хьувкъам иштта лакхбе вIаштIехьдаьннад тха района кхаш леладерий лаьтта леладара культура тешам болаш лакхъярах.

Белгалле деза юртбоахама производственни управлене чудоагIача дерригача боахама продукташ йохкара шера план ханал хьалха кхоачашъяьлга. Цул совгIа цхьаццa йола продукташ йохкара план а дикка тIеххкхоачашъяьй. Иштта, пачхьалкхенга 12900 тонн ялат дехкар планах доагIар 6500 тонн мара доацача. хIаьта ялат хIанз а тIехь дохкаш а латт.

Цу тайпара къахьегама котало яккха вIаштIехьдаьннад хIара болхлочо механизатора, агронома, кулгалхочо, экономиста шийший балха участка тIа хьинаре къахьегарах. Дукха къахьегамхой ба боахамашка Октябра сийна яьржача социалистически яхье хьалхара моттигаш яьха. Иштта «Красное знамя» яхача колхоза комбайнера И. Супрунова 360 гектара тIара касарах улла ялат аьрдар сезонах — 7287 центнер, хIаьта механизировании звено кулгалхочо А. Хасалиева 157 гектар — хIаране тIара 250 центнер моша доакъари 13,5 центнер генарашн.

Дика къахьийгар «Россия» яхача колхоза комбайнера Н. Назарова а. Ерригача сезонах 7840 центнер ялат аьрдар цо, хIаьта цу боахама комбайнера Ф. Жукова 8484 центнер аьрдар.

Юртбоахама культурай лакхара хьувкъам кхебара хьинаре дакъа лаьцал производства технологаша— агрономаша. Царех ва «Терский» яхача совхоза агроном А. Прокопов, Ленина цIерагIча колхоза агроном М. Чучаев, иштта кхыбараш а.

Цхьан дешаца аьлча, дика къахьийгад боахамий кхаш леладераша укх юбилейни шера, цхьабакъда де дезараш кхы а дукхагIа, кхы а бехктокхамегIа да. ХIанз тIехьа кхача культураш чуэцаш ба механизатораш — коартол, хьажкIа, комсаш. Уж культураш йоа ца еш, сиха чуйнца ялараx доалаш дац кхашкара балхаш, лард йолла еза хьатIадоагIача шера хургболча хьувкъама. Из бахьан долаш кхашкара балхаш дикъденнад. Дийнахь а бус а хадданза кхашка болх беш я техника, нах. Района механизатораша дIабоалабаьб тIадоагIача шера 38 эзар тонн ялат даккхара бола къовсам. Хийша дIаювш латт гурахьа юз культураш, оахаш латт зяба лаьтта. ХIанзле района боахамашка 9,5 эзар гектар гурахьа дув ялат дIадийнад дика кийчдаьча лаьтта цхьоалагIча, шоллагIча классах долча фуца, хIаьта дерригa дIаде дезар 13,3 эзар гектар мара дац. Цул совгIа 5,5 эзар гектара тIа мошача доакъараи, аьлаи лаьрхIа доакъара культураш а дIайийнад. Тешшаме ала йиш я дерригa дIадийна ялат дика хьатIадаргхилар, хIана аьлча дIаювча ялата фу дика хилараl совгIа лаьрхIа специалистех вIашагIъеллача комиссе тIахьожам лоаттабора лаьтта кийчдара. Из бахьан долаш цхьакха а моттиг нийслац лаьтта доагIачул тIийхигагIа а юкъе йовкъаш юташ а аьха моттиг.

Цу гIулакха кхы тIа а тешам болийт хIанз цхьатарра хьатIадаьнна латтача гурахьа дийнача кIиво. Механизатораша шоаш тIахьожам лоаттабу лаьттан хIара квадратни метр тIа агротехника бокъонех доагIа фу дижийтара. Цудухьа кIа хьатIадаьннача кхай тIа юкъе йовкъаш яц. Нагахьа санна цу тайпара брак нийсъелча ялат хьатIа ца доалаш дисача кхай тIа ялат дIадув. Цу тайпара брак нийсъелар «Терский» яхача совхоза шин бригаде, хIаьта брак яьраша шоаш кулг-кара ялат дIадийра.

Йокъал латтача зона хьалашка Iальмате боккхача лоархIаме да хиш дехкача лаьттаех бизза пайда эцар. Из дика кхета а деш боахамий специалисташа гурахьа дув ялат дIадийнача цхьа эзар гектара тIа чудолийташ хий диллад, хIара гектара тIа бархI бIаь эзар кубически метр кхоачийташ. Дуккхача масалаш хьахьокх цу тайпара хий диллар нийса долга. Иштта, Наурски сортоиспытательни участка хиш а дехкаш хIара гектара тIа бархI центнер минеральни удобренеш тувсача лаьтта хIара гектара тIара 71,8 центнер «скороспелка-12» яхача сортах дола кIа кхедир. Цу гIулакхо къаьгга хьахьокх агротехника лакха лоаттаеш хилча ялата хьувкъам лакхбе йиш йолга.

Гурахьа дув ялат дIадера нийсса зяба лаьтта оахаш ба механизатораш. Къаьстта дика лел из болх «Красное Знамя», «Россия» яхача колхозашка. ХIанзле дерригa а зяба аха дезача лаьттах 50 процент аьха даьннад. Тешшаме ала йиш я шоашта хьалхашка латта деххараш района кхаш леладераша кхоачашдергхиларах.

Д. ПИЛИПЕНКО,
Наурски района юртбоахама производственни управлене керттера агроном.

Коммунистически къахьегама тIехьара болами бахача наьха хьинар айдалари

«Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу» яхача КПСС Централни Комитета Тезисашка цIаьхха а къаьстта белгалбоаккх коммунистически къахьегама тIехьарча болама лоархIам.

Дика беркат даьннад коммунистически къахьегама тIехьара болам дегIакхувлаш Нохч-ГIалгIайчен партийни профсоюзни организацеша массе тайпара беча балхах. 1967 шера 1-гIа июнь хьатIакхоачаш 220 предприяти, 1241 цех, 6001 бригада яр республике цу боламе дакъа лоацаш. Цар чу болх беш 93 эзар саг а волаш. Из сий дола цIи еннай 13 предприятена, 440 цеха, 2012 бригадана. Коммунистически къахьегама предприятешта юкъе я Шерипов Асламбека цIерагIйола Грозненски нефтемаслозавод, Грозненски вагонни депо, Грозненски ремонтно-механически завод, кхыраш. Коммунистически къахьегама ударник волаш 37397 саг ва.

Коммунистически къахьегама тIехьарча боламо новкъостал ду керда дуккха къахьегамхой социалистически яхьа юкъеозара. Коммунистически къахьегама ударникашеи коллективашеи шоашкара дIадоладу керда дика гIулакхаш, дуккхача наха юкъера яхь. Шоай хана хьалхара-хьалха яхь йолаеш хьайоагIараш Ленина орден лелаеча цхьоалагIча мехкдаьтта промысла, Грозненски ремонтно-механически завода, «Малгобекнефта» кхоалагIча мехкдаьтта промысла коллективаш яр. Комплексни экономически эффективность бахьан долаш эггара хьалха яхь йолаьяр Грозненски нефтемаслозавода коммунистически къахьегама коллектив яр.

Технически прогресс дегIаяра аьттув боаккх коммунистически къахьегама тIехьарча боламо. Цо айдаьд Iилма-технически обществай (НТО) балха хьинар. Укх тIеххьарча кхаь шера 178-негара 236-нега кхоачаш дукхагIа хиннай НТО юкхьанцара организацеш, хIаьта царна юкъера нах бархI эзар сагагара итти ахи эзар сагага кхоачаш дукхагIа хиннаб. Уж ба производства культура лакхъяр духьа, Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара планаш кийчъяри болх беча моттигашка уж кхоачашъяри духьа лоаттабеча къовсама юхь йолаяьраш. Цар хьинаре новкъостал даьд хьалхалатта опыт производствана юкъекхахьара, даим конференцеш, совещанеш яьй, общественни хьажараш вIаштIехьдаьхад.

Коммунистически къахьегама тIехьарча болама низаца шерденнад рационализаторийи изобретателийи мугIараш, тIа-тIа пайданагIа хиннад цар гIулакхаш. Коммунистически къахьегама коллективаша, шоашкара хьокхам а телаш, шоашта тIехьаяьхай кхыча предприятей коллективаш. Масала, коммунистически къахьегама предприятешка — Грозненски нефтемаслозаводеи Грозненски ремонтно-механически заводеи 1963 шере а денз хIара виьлагIа вола болхло рационализатор вар. Цу шера 949 рационализаторски предложени елар цар, хIаьта царех 573 производствана юкъе а йихьа, 135 эзар сома пайда бир. Цу хана Грозначера мехкдаьттаи химически промышленностерча хIара ялхлагIа волча болхлочох рационализатор хилар. Семилетка цу шерашка республика халкъа боахаме юкъейихьача 80 эзар рационализаторски предложенехи изобретенехи 34 миллион сома пайда хилар.

Коммунистически къахьегама тIехьара болам бахьан долаш хьахилар общественни хьисапе, шоашта болча пайдан духьа доацаш, эзараш новаторашa, техникаша, гIулакхерча наха дакъа лоацаш йола къахьегамхой керда творчески объединенеш.

Коммунистически къахьегама тIехьарча боламо доккха новкъостал дир къахьегамхой политически культурнии боарам лакхбара. Болама юкъе дакъа лоацараштa тIеххьа шоай политически знанеш лакхъе болабелар тIа-тIа дукхагIа болхлойи колхозхойи. БIаьш эзараш болча болхлоша, колхозхоша, гIулакхерча наха политически знанеш лакхйора лакхерчеи юкъерчеи специальни дешара заведенешкеи комсомольски дешара сетеи.

Болхлой, колхозхой, гIулакхерча наьха общеобразовательни кийчо лакхъяра чIоагIа безам тIаэзар коммунистически къахьегама тIехьарча боламо.

Боламе дакъа лоацараша, шоай васкеташ кхоачаш а деш, шоай хьокхамца знанеш лакхъяра дуккха къахьегамхой тIаберзабора. Цунна дола дика тешал да болх бечои юртарчеи кагирхой школашкеи заочни школашкеи деша ухараш тIа-тIа бебаш хинна хилар.

Коммунистически къахьегама тIехьарча боламо дика влияни ю къахьегамхой общественни гIулакхаш дегIакхувлара. Коммунистически къахьегама тIехьарча боламе дакъа лоацарий дика хьокхам хьа а эцаш, тIа-тIа дукхагIча болхлоша, колхозхоша, интеллигенце общественни хьисапе дакъа лоац пачхьалкхени самодеятельнии организацешка.

Общественни хьисапаш шерра дегIадаьхкад партийни, советски, профсоюзни, кхыча общественни организацей гIулакхашка.

Нохч-ГIалгIай чу, берригача мехка а санна, практике чакхдоах беррига къахьегамхой пачхьалкхенна доал дара юкъеозарах, пачхьалкхен декхараш хIаране мах боацаш кхоачашдарах долча В. И. Ленина васкетех цаI. Из, дог теша а деш, хьахьокх, моттигерча Советий балха тIа къахьегамхой хьинар тIа-тIа лакхлуш хилaро. Моттигерча Советашка 8630 депутат ва. РайсоветагIа вIашагIъеллай болх беш 662 саг а волаш йола штате йоаца 51 отдел. Советашка вIашагIъеллай 6586 саг чулоацаш йола 1302 массазара комиссе, болх беш я ялх эзар гаргга общественни самодеятельноста организаци.

Цу тайппара, хIанзара дараш санна дола партийни, пачхьалкхен, самодеятельни организацей гIулакхашкара общественни хьисапаш — уж я коммунизме хургйолча вахара элементаш. Коммунистически къахьегама тIехьарча боламо дикача оагIорахьара влияни ю уж шерра дегIакхувлара, айду цар хьинар. Общественни хьисапаш дегIакхувлареи чIоагIдареи шерду къахьегамхой общественни гIулакхаш, новкъостал ду боахами культуреи дегIакхувлача ду кулгал тоадара наха дукхагIа коммунистически кхетам балара.

Коммунистически къахьегама тIехьарча боламо чIоагIа аьттув боаккх республика экономикеи культуреи дегIакхувлара. Семилетка заданеш керттерча даькъе кхоачашъяьй. Промышленни производства беррига боарам 1958 шераца нийсбича 203 процент хилар. Семилетка тIеххьарча шера даьккха мехкдаьтта 1958 шерача нийсдича 4-зза дукхагIа хилар, попутни газ — 10-зза хIана хилачзар аьнна, электроэнерги — 1,7-зза, мехкдаьтта чакхдахарах яьнна продукци — 1,6-зза, химически промышленноста продукци — 3-зза, машиностроенеи металлообработкаи продукци — 2,3-зза. Планал совгIа вархIашера хьаяьй 79 миллион сома маьха промышленни продукци. Къахьегама овсарле цкъан ахаззеи совгIа лакхъяьй, продукци хьаярга дIабода мах лохбарах 38 миллион сом ахча кхоадаьд.

ДIахо дегIабенаб юрта боахам. Колхозашкеи совхозашкеи лакхъеннай лаьтта леладара культуреи юртбоахама культураш кхеяра а агротехникеи. Юрта боахам айбар духьа къовсам лоаттабараи хьокхам теларaи коммунистически къахьегама коллективаше из цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеш йола колхозаши совхозаши я. Царех я юрташка болама юхь йолаяь, Оа. Д. Кагермановн, Н. А. Эсмухамбетови керте латта коммунистически къахьегама бригадаш а, хIаьта иштта Ленина орден енна племенной жа леладу «Шелковской» совхоз, Сунженски района «Победа» яха колхоз, кхыраш.

Коммунистически къахьегама тIехьарча боламо кхы а чIоагIагIа аьттув баьккха хургбар, нагахьа санна из вIаштIехьбаккхара юкъе тоъал доккхий кхоачамбоацараш хиннадецаре. Керттера кхоачамбоацар да, къахьегамца коммунистически гIулакхаш хилар духьа лелабу болам дIахо дегIакхувлараи эргабоахаш тоабараи йолча ерригача торонех пайда ца эцар. Моттигаш я керттера низ лакха производственни хьокхамаш дахара, коллективай къахьегама денала, идейностах дог тийша хургболча уйланца къахьегамхой хьалкхебара ший ханнахьа тIа ца берзабеш. Цул совгIа, цкъаза мелду коммунистически къахьегама коллективаштеи ударникаштеи деш дола кулгал, къаьстта а царна уж сий дола цIераш енна яьнначул тIехьагIа.

Коммунистически къахьегама коллективай гIулакхашта кулгалдаръ юкъера цхьаькха лоархIаме кхоачамбоацар да — социалистически яхьа ленински принципаш йизза кхоачаш ца яр. Дуккха моттигаш я хьалхалаттача опыта ещ йола пропаганда эсала вIаштIехьйоахаш, керда дIадолаеш дола гIулакхаш наха кхетам балара лоархIаме хилара бизза мах ца беш, тIагIертта къовсам лоаттабаш къахьегама керда формаш йоаржалр духьа. Цхьайолча хана моральни стимулий лоархIам кIезигбу. Индивидуальни болх эсала лелабу. ХIана а дIадьккхаяц коммунистически къахьегама коллективаштеи ударникаштеи кулгалдара юкъера формализм. Из гучаювл коммунистически къахьегама коллективай вахареи гIулакхийи терко ца ярца. Формализмо доадий дIадоаккх коллективай творчески хьинар. Из бахьан долаш царех цхьаяраш, шоай торонаш йоллашехьа а, болх вогIа бе йолалу. Из шаьра хьагучадаьлар сий дола цIи лелае бокъо яккхар духьа коммунистически къахьегама коллективашеи ударникашеи отчеташ дуча хана. Дуккха коллективаши ударникаши шоай сий долча цIерех баьлар.

ХIана, коммунистически къахьегама тIехьара болам социалистически яхьа керттера, цунах дIахада йиш йоаца дакъа, цун лакхера дагIа санна дегIаухаш хилар къаьгга хьагучадьннача хана, из дегIакхувлара вай мехка чакхйоахаш йолча экономически реформо а дуккхача хьале новкъостал деча хана, дуккха кхыдола хьалаш вIаштIехьдаьхача хана—коммунистически къахьегама тIехьара болам дIахо дегIакхувлара бола тешам ба партийни профсоюзни организацей оагIонгахьара цуннa деш дола кулгал чIоагIдар. Iалаьмате йоккха кхоане йолаш ба коммунистически къахьегама тIехьара болам. хIана аьлча из болам коммунизм хьалъяра гIулакхашта маэшара ба.

Н. АЛЕКСАНДРОВ,
исторически Iилмай кандидат.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕ ЮБИЛЕЙНИ вахте 50

Октябра цIей сийна яьржача социалистически яхье котъяьннача «Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управлене коллектива, КПСС XXIII-ча съезда цIи лелаеча грозненски крекинг-завода коллектива еннай КПСС ЦК, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, СССР-а Министрий Совета, ВЦСПС-а даим лелаергйола памятни байракхаш. Тахан оаха кепатох деза совгIат даьккхача старогрозненски мехкдаьттахой, иштта республикерча кхыболча мехкдаьттахой материалаш. Цар дувц памятни цIе байракх яккхара къовсам а лоаттабеш даьхача къахьегама толамех, керда тIаийцача социалистически декхарех. Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъергхиларах дог тийша ба уж.

КЪАХЬЕГАМО ЯЬККХА СИЙЛЕ!

БОККХА МАХ БАЬБ

Самардийнахьа, 24-ча Октябре, сайрийна М. Ю. Лермонтова цIерагIча театра масса оагIорахьара хьатIаухаш бар вай республикера мехкдаьттахой, химикаш, мехкдаьтта чакхдоахараш. Ялх сахьат доаллашехьа тIанк аьнна хьалйизар театра зал. Массане а бIарг тIаоттаргболча хьалтеха доаллар мехкдаьттахой даькъала бувцаш дола «Сийле хийла хьалха латтача коллективай — Октябра 50 шу дузача цIей сийна яьржача социалистически яхье котбаьннарий» яха плакат.

Советски Iаьдал даьнна 50 шу дузача денна сийленна накъахара яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача «Старогрознефть» НПУ коллектива КПСС ЦК, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, СССР-а Министрий Совета, ВЦСПС даим лелаергйола памятни байракх дIаялара хетаяь торжественни собрани хьайийлар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина. Массане а чIоагIа тIоараш а детташ сийлен президиуме хержар КПСС ЦК Политбюро.

Торжественни собране къамаьл де хьалхара дош лу СССР-а мехкдаьтта доаккхача промышленноста министра хьалхарча заместитела нов. С. А. Оруджевна. Укх дIадахача 50 шера мехкдаьтта доаккха промышленность халкъа боахама керттерча доакъоех цаI хинна дIаоттар белгалдаьккхар цо. Цу шерашка дикка дегIаленад хьадоаккха мехкдаьттеи гази. Вай мехка укх шера хьадоаккхаргда 288 миллион тонн «Iаьржа дошув», из хул планах лаьрхIачул цхьа миллионни 600 эзари тонн дукхагIа. ХьатIадоагIача шера 309 миллион тонн мехкдаьтта доаккхаргда вай мехка, — аьлар цо.

Советски Союза берригача мехкдаьттахошца цхьана Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттахоша укх дIадахача 50 шера лакха къахьегама толамаш даьха хиларах лаьна дийцар нов. Оруджева. «Старогрознефть» НПУ коллектив къаьнагIчарех хилари, цо даьха хьокхамаш къаьстта дика хилари белгалдаьккхар цо.

Лакха къахьегама толамаш а доахаш даьккхача къахьегама совгIатаца дег тIара даькъала бувц нов. Оруджева Старогрозненски мехкдаьттахой, «Грознефть» объединене еррига коллектив, республика къахьегамхой.

Шийна доклад чакхъаьлча «Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управлене коллектива памятни байракх яларах бола КПСС ЦК, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, СССР-а Министрий Совета ВЦСПС соцам Iобеш нов. Оруджева. Цул тIехьагIа социалистически яхье котбаьннарашка дIалу даим лелаергйола памятни байракх.

Шоай коллективо даьхача къахьегама толамий иштта лакха мах а беш, памятни цIе байракх яларах КПСС ЦК, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, СССР-а Министрий Совета, ВЦСПС баркал а оалаш къамаьл дир «Старогрознефть» НПУ начальника К. И. Ивинске. Лоацца дийцар цо шоай мехкдаьттахой коллективо даьхача къахьегама толамех. Пятилетка дIайолаелча денз хьадоаккха мехкдаьтта 2,7-зза лакхденнад, планал совгIа даьккха мехкдаьтта бIаь эзар совгIа тонни 85,9 миллион кубически метр гази я. Цу юкъа паччахьалкхенна планал совгIа баь пайда 2,7 миллион сом да.

Хьамсарча партеи правительстваи иштта шоай йоакхо яра жоп а луш, «Старогрознефть» НПУ мехкдаьттахоша доккхий социалистически декхараш тIаийцад, — аьлар нов. Ивинске. 1965-ча шера доаккхаш хинначул 5,5-зза дукхагIа мехкдаьттеи гази яккха лерхI. Планал совгIа доаккхаргда 200 эзар тонн мехкдаьттеи 150 миллион кубически метр гази. Цу юкъа паччахьалкхенна кхоергда планах лаьрхIачул совгIа 3 миллион сом ахча.

Социалистически яхье котбаьннараш совгIатаца даькъала бийцар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета, облсовпрофа цIерах КПСС обкома шоллагIча секретара О. А. Чахкиева, КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара С. В. Синельникова, ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара С. А. Кириллова, «Грознефтехимзаводы» объединене начальника Г. Ф. Пальчикова, «Малгобекнефть» НПУ кхоалагIча промысла заведующе А. Х. Албогачиева, «Октябрьнефть» НПУ мастера И. А. Пронина, «Сунжанефть» НПУ бурувдеттача контора директора заместитела Б. С. Осканова. «Старогрознефть» НПУ мехкдаьттахой цIерагI къамаьл дир КПСС XXIII-ча съезда цIи лелаеча цхьоалагIча промысла заведующе Р. М. Хачатурова.

Торжественни собране дакъа лоацаш хиннараша массавар раьза а волаш тIаийцар КПСС Центральни Комитетага, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР-а Министрий Советага, ВЦСПС-га дохьийтача письмо текст.

Цул тIехьагIа собране дакъа лаьцараште М. Ю. Лермонтова цIерагIча театра артисташа «Между ливнями» яха спектакль оттайир.

ЛАКХА ЛОАТТАДЕРГДА СИЙ

Дикача къахьегама толамашца накъайоагIа Октябра юбилейна «Старогрознефть» мехкдаьтта-промыслови управлене коллектив. Мехкдаьттахой дегаш гIоздаьнна ба. Массайолча предприятешка хиннача митингаша хьахьекхар болхлой, инженераш, техникаш хьинар айденна къахьегаш, доккхача совгIато толамаш кхы а совдаха шоаш декхарийла белга кхетадеш хилар.

Сийлахьча юбилея сийна пятилетка хьалхарча шин шера задани ханал хьалха кхоачашъяра яхь дIайолаяьраш ба старогрозненцаш. Оаха тIаийцадар лакхара социалистически декхараш хIаьта царех коллектив дика лоархIаяь хилар хьахьокх тхона хьожаяьча памятни байракхо. Управлене цхьайтте предприяте кхоачаш а тIехкхоачаш а яьй мехкдаьттеи гази яккхара план, социалистически декхараш. Ерригача управлене гIолла а тIехкхоачашдаьд уж. Иштта юбилея сийна оаха тIаийцача декхараш тIа дIаяздаь дар мехкдаьтта доаккхилга 1965-ча шераца нийсдича 2,2-зза лакхде, хIаьта из лакхденнад 2,7-зза, планал совгIа даккха дезар 87 эзар тонн мехкдаьтта, хIаьта даьккхар — 100 эзар тонн да. Иштта, яккха тIаийцачул 16 миллион кубометр гаргга дукхагIа яьккхай газ а.

ШоллагIа шу да тха управлене коллектив планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх беш йола. Цу реформа торо хилийтар боахам лелабара социалистически способах бизза пайда эца, производства кулгалделга дIахо тоаде а чIоагIде а. ДукхагIча даькъе из бахьан долаш да управлени хадданза планал совгIа пайда беш хьайоагIаш хилар — 2,7 миллион сом ба укх шера планал совгIа хинна пайда. Кердача хьалашка къахьега доладенначул тIехьагIа дикка лакхъеннай къахьегама овсарле а, лохденнад продукци яккхарга дIадодар.

Экономически стимулироване кердача система чIоагIа айдаьд къахьегамхой хьинар, производства кулгалдара, балха хьокхамаш гоадара безам гIаззаб. Массайолча участкашка лакха хьокхамаш доах мехкдаьттахоша, бурувдеттараша. Шерлуш доагIа новаторий, хьалха латтарий мугIараш, массанахьа дIабаьржаб коммунистически къахьегама тIехьа лоаттабеш бола къовсам.

Дукха ба коллективе хьаьнала къахьегарца цIи хеза нах, бIарчча коллективаш. Къаьстта лакха толамаш даьхад юбилейни яхье Р. М. Хачатурова кулгалдеча цхьоалагIча промысла къахьегамхоша. Сентябрь бетта царна еннай парте райкомеи райисполкомеи карара кара тела цIе Байракх. Иштта дика да хьокхамаш Г. В. Шамилев керте латтача кхоалагIча промысла мехкдаьттахой коллективе а. Белгалбаьнна къахьегаш хилар укх шера мастераша И. М. Шуликина, С. М. Синицова кулгалдеча бригадай бурувдеттараш. Хадданза графикал хьалха бувлаш планал совгIа дукха метраш бурув техар цар, цхьайолча хана геологически хьалаш Iалаьмате хала хиннадале а. Иштта дикача толамашца накъабаьхкаб Г. А. Мишутин керте латта Брагунера бурувдеттараш а.

Болхлой, инженерно-технически болхлой боарам боацаш раьза, дог айденна ба даим лелаергйолаш юбилейни памятни байракх шоашта яларах. Къахьегамхоша кхетаду из совгIат республика берригача мехкдаьттахошта денна хилар, хIана аьлча доттагIлен гIо-новкъостал деш, опыт дIаюха эцаш ца хилча цхьанна предприятега кхоачашдулургдац а р хьалха латта доккхий декхараш. Мехкдаьттахоша митингашка чIоагIа баркал аьлар партенеи правительстванеи цу доккхача совгIатаца шоай къахьегам белгалбаккхарах.

Пятилетка план ханал хьалха кхоачашъяра Москва, Ленинграда, Киева, Минска городий хьалха латтача коллективаша, грознерча крекингисташа дIайолаяь яхь хьал а лоацаш «Старогрознефть» мехкдаьтта-промыслови управлене къахьегамхоша цаI санна раьза а хиина тIаийцад керда социалистически декхараш: 1970-ча шера мехкдаьтта доаккхилга 5,5-зза дегIадоаладе, планал совгIа халкъа боахама 200 эзар тонн мехкдаьттеи 150 миллион кубометр гази яккха, цу ханна 3 миллион сом планал совгIа пайда бе; 2 процент лакхъяла еза къахьегама овсарле, цхьа тонн мехкдаьттеи гази яккхарга дIабода мах планах йоагIачул цхьа процент лохлургба. Декхараш тIа белгалдаьккхад скважинашта кIоаргагIа бурув тохара план тIехкхоачашъе, керда мехкдаьтта майдаш гучаяха лерхIилга, социально-культурни мероприятей фондах пайда а эцаш «Старогрознефта» мехкдаьттахой вахара хьалаш тоаделга.

«Старогрознефть» мехкдаьтта-промыслови управлени республика къаьнагIарча предприятеех цаI я. Массаза хьалха латтарий мугIарашка йолаш хьайоагIа из йоккха, ший сийлахьа традицеш хьахинна коллектив. ДIахо а шоай къахьегама сий лакха лоаттаде дага ба старогрозненски мехкдаьттахой.

К. ИВИНСКИЙ,
«Старогрознефть» НПУ начальник.

Шоай производственни план хадданза тIехкхоачашъеш хьабоагIа мастера Ю. И. Ильина смена мехкдаьтта доахараш. Шоай управлене коллектив памятни байракх а енна белгалъяккхара жоп луш массайолча коллективаша санна керда декхараш тIаийцар смена мехкдаьттахоша. Юбилей хьатIакхачалехьа планал совгIа даккха лерхIаш хинначул дукхагIа мехкдаьтта даккхара хьинар айдаь къахьегаш ба уж.

Сурта тIа: коммунистически къахьегама ударникаш (аьрдехьара аьттехьа) А. И. Чепелев, воккхагIа вола оператор, А. Н. Шипулин, оператор; Ю. М. Ильин, мастер; В. В. Василихин, воккхагIа вола оператор.

И. Плиева сурт.

ЯЛХАЙТТАЛАГIА ТIЕХКIОАРГА

«Старогрознефта» мехкдаьттахой дегаш гIоздаьнна болча укх деношка графикал ши ди хьалхагIа бурув тоха доладаьд керда № 680 йолча скважина. Из а мехкдаьтта доахача къаьнарча майдан тIа. Цу майдана дукха мелови мехкдаьтта доаллача тIоанашка боду никъ хьабоасташ я из 16-гIа скважина.

Мехкдаьтта доалла тIоанаш тахкара керда скважина йоаккхилга тIадиллар тохкама кIоарга бурув деттача Старогрозненски конторерча бурувдетта мастер Кротов Георгий Степанович керте латтача бригадана.

Юххьанцарча метрашта бурув тохара декхар тIадежар бурильщика Ковешников Андрея сменана. Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революце 50 шу дизара сийна юбилейни вахте эттар бурильщика Мучаев Iаддалий смена а.

Лаьттан ченаш тохкараша дош деннад сийлахьа юбилей хьатIакхачалехьа 1000 метрал кIозигагIа доацаш лаьттан тIоанех бурув тоха аьнна.

— Из да, — йоах бурувдеттараша, — юбилейни байракх яларах оаха тIазца декхар.

А. ТИЩЕНКО,
«Старогрознефть» НПУ транспортни контора прораб.

ДОАГIАШ ДЕННА СОВГIАТ

«Сунжанефть» НПУ мехкдаьттахой коллективо дог раьза хинна тIаийцар КПСС ЦК, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, СССР-а Министрий Совета, ВЦСПС-а «Старогрознефта» НПУ мехкдаьттахой коллектива даим лелаергйола памятни байракх ялара бола хоам. Старогрозненски мехкдаьттахоша хьинар ца кхоадеш къахьийгад шоай мехкдаьтта промыслови управленега рентабельно болх байтара, хьадоаккхача мехкдаьттагеи газагеи дIабода мах лохбара, технико-экономически хьокхамаш лакхдара. Цулухьа доаггIаш денна къахьегама совгIат да из.

Дукха хана денз тха управлене мехкдаьттахоша социалистически яхь лелаю Стари промыслай мехкдаттахоца. Цулухьа къаьстта боккха кхаъ хинаб тхона мехкдаьтта даккхара тха воккхагIволча новкъоста, «Старогрознефть» НПУ коллектива даим лелаергйола памятни байракх из сийдола совгIат хьожадарах. Заманкульски мехкдаьттахоша старогрозненски мехкдаьттахошца цхьана дег тIара баркал оал хьамсарча партенеи правительстванеи мехкдаьттахой иштта йоакхо ярах.

Укх шера цхьа бутт дIабахабац тха мехкдаьттахой коллективо бетта план тIехкхоачаш ца еш. ДIабахача бетта мехкдаьтта даккхара план 104,2 процент кхоачашйир. Планал совгIа даьккха мехкдаьтта бIаьш тоннаш я. Укх бетта а графикал хьалха а бувлаш дIаболх тха мехкдаьттахой. ХIанзлехьа тIехкхоачашдаьд юбилейни социалистически декхараш а. ДIахо йодача хана кхы а дикагIа къахьега лерхI оаха тхоашца яхь лелаеча мехкдаьттахой коллективаца нийсалара.

П. ЕРЕМЕЕВ.
«Сунжанефть» НПУ заманкульски мехкдаьтта промысла заведующи.

«Старогрознефть» управлене скважинашта бурув тохаш Животнов Василий Михайлович къахьегаш вола 36 шу да. Иштта ткъаь итт шера къахьийгад мехкдаьтта доахаш волча Войт Прокофий Андреевича. Пенсе бахачул тIехьагIа балханара безам совбаларах юха а баьхка хIанз Хаян-Кертерча мехкдаьтта парке къахьегаш ба уж, коммунистически къахьегама ударникаш. Шоай йоккха опыт къонабараште дIайовзийташ ба уж хадданза. Царна къаьстта боккха кхаъ хилар управлене мехкдаьттахошта даим лелае памятни байракх яларах.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) В. Л. Лохматов, воккхагIа вола оператор; В. М. Животнов, П. А. Войт, В. А. Ермолаев, механик.

И. Плиева сурт.

Даькъала дувц шо оаха

Тха бригадерча мехкдаьтта доахараште боккха кхаъ хилар «Старогрознефта» промысловикий коллективана КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС памятни цIе байракх еннай аьнна хьахезача. Тха коллегашта из деза совгIат далар вай республика берригача мехкдаьттахошта карагIдаьннар дика могадар да.

Старогрозненций коталонах доккхал а деш, оаха, «Малгобекнефта» мехкдаьтта доахараша, тхоашкара доаггIаш доал дакъа лоаш Сийлахь-боккхача Октябра къахьегама совгIаташ кийчдеча.

Советски Iаьдала шовзткъе итт шу дизара юбилейна даха доаггIача тайпара накъадахар дукха лелаеча социалистически яхьа юкъе а даха, оаха дош деннадар планал совгIа 3 эзар тонн мехкдаьтта даккха а ремонташта юкъе скважинаша болх беш йоаккха ха 43 денга дIакхоачае а.

Укх деношка итогаш йир оаха Октябра сийна лелаьча социалистически яхьа. Цар гIадбут мехкдаьтта доахараш. Даьхен резервуарашка хIанзале а дIаяхьийтай планал совгIа 3550 тонн мехкдаьтта. Цул совгIа, бытовойи промышленни сете кхаьчай 3,7 миллион кубически метр попутни газ.

Промыслерча оборудованена гIулакх дикагIа дара, лаьттанна кIалхарча оборудованена ший хачнахьеи дикеи ремонт яра чотах скважинаша ремонташта юкъе болх беш йоаккха ха 49 денга дIакхоачаяьй. Къаьнарча кIоаргаласосни скважинашкара мехкдаьтта дукхагIа даккхар дукха къовсам а лоаттабеш, 8 геолого-технически мероприяти чакхъяьккхар оаха, цар чура доала мехкдаьтта дикка алсам а доаккхаш. Масала, шолла дукхагIа мехкдаьтта лу хIанз №№ 154-5, 92-5 йолча скважинаша. Боккха болх чакхбоаккхаш латт скважинаша тела мехкдаьтта дистара гIулакха автоматизаци яра.

№ 160 йолча кIеж етташ мехкдаьтта телача цхьан скважине хIанзле а болх беш я хьайоаккха гази мехкдаьттеи дуста установка, хIаьта № 788 йолча скважинера шоллагIа йола установка укх деношка вIашагIъелла йоалаш я. Ерригача групповой установкашка автоматизированни дебитомераш оттае лаьрхIа да тха, цо йиш хулийтаргья кIеж етташ мехкдаьтта телача скважинашта эксплуатаци яра хьалаш дикка аттача даха.

Ерригача коллективо цхьатарра оарнагIа а яьнна къахьегар бахьан долаш Iан замалахьа болх бергболаш боккъонца кийчъяь яьннай мехкдаьтта оборудовани. Къаьнача мехкдаьтта провода 3800 метр хийцай, ремонт яь яьннай еррига коллектораш, гIувнаш, мехкдаьтта насосаш, тоадаьд скважинашта тIадоагIа 12 километр наькъаш. Лоацца аьлча, оаха Iалашдаьд мехкдаьтта телача скважинаша Iан замалахьа боаррамагIа болх бергбола гIулакхаш, хIаьта насосни скважинашта эксплуатаци еча хана цар болх юкъагIбуврвгбола гIулакх оаха нийс а долийтаргдац.

Са белгалдаккха безам ба операторашa Долгиев Халида, Мешков Ивана, Салатов Алимбека, Шилнов Михаила, замерщица Прилчина Раисас болх дика беш хилар.

Йоккхача къахьегама коталонца дег тIара даькъала бувц оаха тхой коллегаш, ловца боакх Октябра сийна лелаеча социалистически яхье цар керда, кхы а доккхагIа къахьегама толамаш дахар ловш.

Д. БЫЧКОВ,
«Малгобекнефть» НПУ шоллагIча промысла мастер.

СОВГIАТО ДЕКХАРИЙЛА ВУ

Вай мехка Советски Iаьдал даьнна 50 шу дузача укх юбилейни шера доккха ши цIей деззду «Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управленерча мехкдаьтта доаккхараша, бурувдеттараша, инженерно - технически болхлоша, гIулакхерча наха. ХIанз оаха деззду КПСС ЦК, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, СССР-а Министрий Совета, ВЦСПС памятни байракх яларах дола цIей. Кастта деззергда вай мехка ирaзе вахар кхелла 50 шу дуза цIей.

Самардийнахьа, 24-ча октябре, тхона хьаелар даим лелаергйола памятни байракх. Из деза совгIат даккхара хьинари низи ца кхобеш къахьийгад тха управлене мехкдаьттахоша. Цу юкъе дизза дакъа лаьцад тха бригадо а. ДIабахача бетта план 101,3 процент кхоачаш а еш, планал совгIа даьккха мехкдаьтта бIаьш тоннаш я. Нийс бетта план тIехкхоачаш а еш, планах лаьрхIачул совгIа даьккхад 250 тонн «Iаьржа дошув», юбилейни социалистически декхарех итт бетта планал совгIа даккха лаьрхIар 80 тонн мара яцар. Укх деношка тхона хиннача боккхача кхао дог гIоздаьккхача тха коллективо дош деннад дIахо йодача хана кхы а дикагIа къахьега.

Ши-шегIа хьахинналац уж къахьегама толамаш. Керттердар да къахьегам нийса вIаштIехьбаккхар, чурча кхоачамех бизза пайда эцар. Укх шера инженера Амиляна методах гIомара пробкаш йилара керда метод балха юкъейихьай оаха. Цу методах гIомара пробкаш йилара болх чакхбаьккхаб №№ 504, 573 скважинашка. Цар паччахьалкхенна баь пайда эзараш сомаш да. ХIанз цу методах обработка еш я № 43 йолча скважина. Цох а боккха пайда баргхилар хIанзлехьа гучадаьннад.

Вай хьамсарча партеи правительстваси иштта йоакхо яр тхогара дукха дIадех. Ди тIехьа лакхде деза доаха къахьегама толамаш. Цу гIулакха жоп а луш Октябра 50 шу дузача денга кхачалехьа планал совгIа оаха доаккхаргда 290 тонн мехкдаьтта, лаьрхIа хиннaчул 190 тонн дукхагIа хул из.

Геолого - технически мероприятеш производствана юкъеяхьара итт бетта план а хIанзлехьа кхоачашъяьй бригадерча мехкдаьттахоша. Ремонт ца еш скважинашка болх байтара задани а тIехкхоачашъяьй.

Московскии ленинградскии предприятей инициатива хьал а лаьца, чIоагIа къовсам лоаттабаьб бригадерча мехкдаьттахоша мехкдаьтта, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоара. Цу даькъе дика доал дир скважинашта, технологически режим телха ца еш нийса лелаяра. Из бахьан долаш вIаштIехьдаьлар 20 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхое, юбилейни социалистически декхарех кхое езаш хиннар 3 эзар киловатт - сахьат мара йоацача. ХIаьта хIанзлехьа паччахьалкхенна кходаьр 6 эзар сом да, тIаийцача декхарех лаьрхIар кхо эзар сом мара доацача.

ХIанз чIоагIа лоархIаме да Iана замалахь болх бергболаш скважинаш, помещенеш, оборудовани кийчъяр. ХIанзлехьа уж мероприятеш чакхъяьхай, Iана замалахь болх бара дика кийчо яьй.

ХIанз хьалхарча даькъе тхона хьалхашка латтачарех керттера декхар да из деза совгIат даларах тIаийца лакхара социалистически декхараши паччахьалкхен плани ханал хьалха кхоачашъяр, Октябра 50 шу дузача дезача денна дика къахьегама совгIат кийчдар. Из тхоашта кхоачашдулургхиларах тхо дог тийша да.

Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара хьинар кхо ца деш къахьегарца белгалбаьннаб мехкдаьтта доаккха операторaш А. Демидов, Н. Монахов, В. Малышева, лаьттан кIалха скважинашта ремонт яра оператор П. А. Зикеев, замерщица И. Дежина, мастер В. В. Стебунов, геолог Г. Андреева, кхыбараш. Цар массане а даим тIехкхоачашъю шоай сменни нормаш.

А. ВЕРВЕЙКО,
«Старогрознефть» НПУ цхьоалагIча промысла мехкдаьтта доаккхарий бригада бригадир.

☆

Юбилейни вахте дика къахьегарца белгалваьннав коммунистически къахьегама ударник, оператор Свищев Анатолий. Гаьнна уллача Хаян-Кертерча участке ва из къахьегаш. Ерригача управлене коллективо даьхача толамашта юкъе доккха дакъа лаьцад Анатоле а.

Сурта тIа: затрубни моттигерча давленега хьожаш ва А. Свищев.

И. Плиева сурт.

☆

«ВЕНЕРА-4» ЯХА ПЛАНЕТАШТА ЮКЪЕРА СОВЕТСКИ СТАНЦИ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце шовзткъе итт шуи космически тохкамаш дара заман итт шуи дуза денош кердача башха-дикача коталонца белгалдаьхад советски Iилмои техникои. «Венера-4» яхача планеташта юкъерча автоматически станце Лаьттанна эггара гаргаIа йолча Маьлха системерча планета Венера тIехех тIа тайжжа Iо а хайна, Iилман тохкамийн шерра комплекс чакхъяьккхай ше хьоча наькъа тIа, планета юхерча арене, планета атмосфере.

Йоккхалга, Маьлха гаьна хиларга, атмосфера йIоахалга диллача, моллагIа кхийолча планетал дукхаIа Лаьттанна тара я Венера. Из Маьлха гонахьа кхест 108 миллион километр гаьна, гома геттара гарга йолча орбите гIолла лаьттан тIарча 225 ди-бийсанна бизза го боаккх цо. Маьлха гонахьа Венерен Лаьттен кхестача хана царна юкъера юкъ хувцалу 40 миллион километрагара 260 миллион километрага кхоачаш. Инттал гаьна хилча оптически телескопий новкъосталца бIарггo йиш я массехк бIаь километр йоккха йола деталаш. Цхьабакъда, уж техка яьнна методаш Венера зера пайдана яц даим Венерана гонахьа латта морхий кхаьта тIоа бахьан долаш. Цудухьа хIанзалца нийса сведенеш хиннаяц Iилмага цу планета тIарча физически хьалехи цу даькъе цуи атмосферахи.

Венера атмосфера химически лоаттамах, давленех, температурах йола хьадIа йоаца, лаьттан тIара даьхача земех хьахиннарий дарда тIа хьакхаьча даннец бе-бе хилар бахьан долаш Iалаьмате дукха гипотезаш хьоайир. Масала, тIехен тIара температура Цельсе минус 40 градусагара плюс 400 градусага кхачалца, тIехен тIара атмосферни давлени цхьаннегара 50—100 атмосферага кхоачаш я яхаш хет-хетараш дувцар. Укх тIеххьарча хана радиолокационни земаш дахара новкъосталца мара вIаштIехьдаланзар планета ний соана гонахьа мел сихa кхест ха. 1961 шера дена Венерагахьа ихай планеташта юкъера советски американски автоматически станцеш, хIаьта 1966 шера «Венера-3» яха советски станци планетага кхаьчар, цун тIехен тIа йихьар цо Советски Союза вымпел.

1967 шера 18 октябре «Венера-4» яха советски автоматически станци толаме Венера атмосферана юкъеяхар, духхьашха йистар атмосфера физико-химически характеристикаш, тайжжа Iоессар цун тIехьен тIа. Из тIехен тIа Iохари Венера атмосфера характеристикаш юкъарчал доаццаш йистари Маьлха система планеташ Iомаяра даькъе керда зама хьаеллар белгалдоаккхаш дола, хIанзарча Iилманеи техникаеи карагIдаьнна доккха хIама да.

«Венера-4» яхача станце Iилман тохкамаш лаьд Лаьттангара Венерага кхаччалца ше хьоча беррига наькъагIа, планета гаргарча Венера пространстве, цун атмосфера кхаьтача тIоанашка. Орбитальни отсеке оттаяьар укх тайпара Iилман аппаратура: 50 грамм (5х10—4) итт дизлагIа дакъа минусах а долаш (эрстед), чувствительность 2 грамм а йолаш тохкамаш дара диапазон тIалатта кхаь компонентни магнитометр, космически зIанарий дакъилгаш лувца счетчикаш, водородеи кислородеи дакъилгаш а хиина яьржа Маьлха ультрафиолетови зIанарий планетана гарггарча аренера уж газаш белгалъю индикатор, планетана юхера плазмаш (ионосфера) Iомаю кхохкаденна дакъилгаш лувларг.

Цу прибораша бустамаш даьхад орбитальни отсек Венера атмосфера тIерча тIоанех чу а енна, цо ший болх соцабарга кхаччалца бихьача беррига наькъагIа. Гелиоцентрически орбита гIолла йодача наькъа хьакхаьчача бустамаша бакъйир хьалхагIа планеташта юкъе даьча наькъий Iилман даннеш. Цунца цхьана «Венера-4» яха станци йодача хана даьхача бустамаша хьахьекхар, маьлха космически зIанарий лелхара чIоагIал 1964—65 шерашкарчул 1967 шера массехк бIаьза лаккъенна хилар. Из Малх чIоагIагIа кхохкабаларна дувзаденна да. 1969 шера хила мегаш дола Малх геттара чIоагIа кхохкабалара юкъе Маьлха космически зIанараш кхы а чIоагIагIа лелхаргхиларга дог даха йиш я.

Планета юхерча траекторе участке даьхача земаша хьахьекхар, лакхача низий космически дакъилгий тоатол тIехен тIара дIа 5 эзар километрага кхаччалца массаза а цхьатарреи планетана гаьнарча тоатола боарамеи хиина хилар. ДIахо Венерана гарга ме гIорт тоатол зIамигдуш хинназ космически зIанараш плането чуюаш хиларца дувзаденна. Цу тайпарча результато хьахьокх, лаьттан тIара ярaш санна йола радиационни поясаш Венера тIа ца хилар.

«Венера-4» яхача станце декхарех цаI дар Венера магнитни поле тохкилга. 1964 шера Венерага йодача хана «Маринер-2» яхача американски станце гучадаьккхар Венера диполни магнитни поле Лаьттан магнитни поле иеттаIча даькъал тIех ца хилар. «Венера-4» яхача станце цун тIехен тIара массехк бIаь километрага кхаччалца йолча траекторе тIа даьхача бустамий результаташта хьалххаIе а яьча анализо йиш хулийт диполни момент Лаьттан диполни магнитни поле кхоъ итт эзарлагIча даькъал тIех хургйола магнитни поле йоацаш я Венера аьнна заключени е. Цу результато дикка нийсйир «Маринер-2» яхача станце хьайина даннеш. Из къаьстта а доархIаме я космически аппараташ сигаларча телашка аха яллалца йолча хана Маьлха система беррига планеташ Лаьттан яр санна

«Венера-4» яхача планеташта юкъе лелача советски автоматически станце тIа оттаяь вымпелаш.

Эггара хьалхара вымпел — пхи са бола дошо седкъа. ХьалхашкахьарчаоагIо тIа йиллай СССР Герб. ТIехьашкахьарча оагIо тIа — йодача «Венера-4» яхача станцеи станци Венера тIа Iоховча хана планеташ шоайла вIаши нийсъялареи схема.

ШоллагIа вымпел СССР пачхьалкхен байракха хьисапе хьаьйй Горб тIа а латташ. Цун шоллагIча оагIо тIа ишта йодача станце схема йиллай.

ТАСС фотохроника.

йола магнитни полеш йолаш я аьнна хеташ хинна хиларца дувзаденна.

Экспериментальни даннешта боккъонца ергйолаш йолча анализо йиш хулийтаргья из величина дIахо кхы тIа а нийсъеи цул совгIа плането Маьлха юхерча арен магнитни полена возмущающи действи юкъ хаи.

Кхохкаденна дакъилгаш лувцаргаща эксперименташ ярах хьахиннарашка хьалххагIе а цкъара хьажаро хьахьекхар, тохкамбаь Венера тIерча (100 километр совгIа лакхача) атмосфера областе Iайна кхохкаденна дакъилгаш цхьан кубически сантиметра чу 100 дакъилгал тIех ца хилар, вешта аьлча, Лаьттан ионосфере эггара дукхагIа Iайнача кхохкаденначa дакъилгел шин порядкана кIезигагIа хIаьта а хилар. Венера ионосферах дола дош укх тIеххьарча шерашка цкъа санна дуккхаза а дийцад, хIаьта цу хана дуккхача автораша йоахар, «Венера тIерча атмосфере Iайна кхохкаденна дакъилгаш массехк порядкана дукхагIа да Лаьттан ионосфере гулденнарел». «Венера-4» яхача станце даьхача бустамаша хьахьекхар, боккъонца бакъдар кхы тайпа соотношени йолаш хилар.

Водородеи кислородеи дакъилгашца планеташта юкъерча аренеи Венера атмосферен яьржача Маьлха ультрафиолетови зIанараш регистраци еча аппарата гучадаьннад планета тIехен тIара 10.000 километр гаргга гаьнарча моттигера дензхьа нейтральни водород хилар. Даьхача бустамаша хьахьекхар, Венера водородни корона чу Лаьттан тIерча атмосферерчул дукха совгIа-эшашагIа доацаш эзарза кIезигагIа водород хилар. Водородни корона йолаш хилар — Венера атмосферера водород. Лаьттан атмосфере а санна, планеташта юкъерча арене хьал а ухаш, цига цо йIаьхха порлув увттаеш хиларца кхетаде дезаш да. Атмосферни кислородах лаьца аьлча, орбитальни отсек атмосферах чуенна мел йодача наькъа из гучаяьннаш, цунах кхетаде дезаш да, 200 километрал тIех йолча лакхача моттигера кислород, изал лакхача Лаьттан атмосфера лакхаленашкарчул, бIаь миллионаза кIезигагIа хилар.

Iохецаш йолча аппарата чу хиннай Венера атмосфера кхаьтача тIоанашта тохкамаш деш йола укх тайпара прибораш: сопротивлене ши термометр, барометрически датчик, атмосфера кхатар дусташ йола плотномер, 11 патрон-газоанализатор.

Цу прибораша духхьашха йиш хилийтар юкъарчал доаццаш йиста Венера атмосфера температурах, давленех, химически лоаттамах йола даннеш хьаца.

Венера тIа атмосфера хилар 1761 шера М. В. Ломоносова хьахьекхад. ТIехьагIо спектроскопически методашца гучадаьккхар, тоъал дукха углекисли газ Венера атмосфере хилар, цхьабакъда, бокъонца из меллай ховш дацар, Венера атмосфера давлени а иштта меллай ховш дацар. Даьхача радиоастрономически земаша хьахьекхар тIехен тIара температура лакха хилар, цхьабакъда, цар гойташ хиннараш бокъонца хоадамболаш дацар. Цхьаболча Iилмахошта хетар, Венера тIара дIауха радиоташ геттара чIоагIа хилар моллагIа хиина а цхьа тайпа электрически процессаш атмосфере хилар бахьан долаш да аьнна. Цудухьа бокъонца долаш долча сурта духтIадалара чухецаш йолча аппарато яь духхьаллара экспериемент боккхача доархIаме я.

Лакхала шин боараме атмосферана яь проба патронашка-газоанализаторашка чуйохийтар. 26 километр гаргга йолча лакхача парашют хьама йийллингехьа а атмосфера проба пхе патрона чу еллар. Вокх юхейисача ялх патрона чу еллар проба парашют урагIхеца йолаяьчул тIехьагIа 347 секунд яьлча, 23 километр гаргга лакхача. Проба дIачуеллачул тIехьагIа патронаш газоанализатораш герметически дIакъовлалуш хиннай. ХIара патрона чу хиннай атмосфера химически компанентех цаI чуозаш йола поглотитель, цо торо хилийтай патрона чура давлени лохъеш бола цу компонента чулоацам къоастабе.

Болх бе йолаеннай еррига анализатораш. Шинна а лакхалла бустамаш даьхача цар хьахьекхар кислота Венера атмосфера кертера кэмпанент хилар а цун беррига лоаттамех 90—95 процентал кIезигагIа йоацаш из хилар а. Юххьанцара чувствительность 7 процент йолча анализатораша регистраци яьяц азот долаш хилара. Кислород процентах лаьрхIача 0,4 процент гаргга хиннадац, хIаьта кислород а тIехьа хий 1,6 процентал дукхагIа доацаш хиннад.

Температура датчикаш Цельсе 0 градусагара Цельсе 400 градусага кхачалца йола гонахьарча газа температура йиста лаьрхIа яр. Давлени йистай анеройдни тайпарча массазарча барометрически датчикаца. Кхатара бустам боахарга углекисли газа бустамаш дахара диапазон 5 х 10 — 4 (итт минус диълагIча даькъа чу) дена 1.7 х 10 — 2 (итт минус шоллагIча даькъа чу) кубически сантиметрерча граммашка кхачалца.

Кхатар дистара принцип бетасердал лелхачара хьахулийташ йолча массача электронашпа датчика чухьене газа атомаштеи молекулаштеи ионизаци яра а атмосферни газа кхатар хьахьокхаш йолча ионни тока дукхал дистара а дарда тIа латт. Цахаддаш болх баьб аппаратура Iочухецача аппаратагара уха радиосигналаш чакхъяллалца йолча хана. Бустамий результаташта яьча анализо йиш хулийт Венера атмосфера давлене, кхатара, температура лакхача боарамашца белгалйоал аьнна вывод е.

Атмосфера параметраш лакхалца ювзар Венера тIехен тIара 26 километр лакхачара хьалдоладаьд.

Прибораштa лакхалла даьхача бустамий гойтамаш дIахо дувзар шин методаца даьд.

Хьалхарча методах йовзаш йолча парашюта а атмосфера кхатара а аэродинамически характеристикаш кьоастам баьб лакхал лакхъялара сухала, интегрировани яр бахьан долаш лакхал ханах тийша хилар белгалдаьккхад.

ШоллагIча методах ханага хьежжа лакхал хувцалуш хилар белгалдаьд барометрически формулашца атмосфера лоаттамах, кхатарах, температурах хьакхаьчача даннеех пайда а эцаш.

Шинна а методах даьча лоархIамий результаташ тарлуш я.

Температура хувцаялара делам юкъера температурни градиент цхьан километрана 10 градус гаргга йолча линейничоа гаргга я. Цхарал этта дакъа прибораша гойтараш хувцадала тарлуш хилар хьахьокхаш да. Датчико планета тIехен тIа биста температура тIеххьара лоархIам, лакхе йоалаяьча графиках гуш мадарра, 280 градус гаргга ба.

Цу хана Венера тIехен тIара давлени 15—22 атмосферана юкъе лаьтта хиннай.

Цу тайпара, духхьашха юкъарчал доаццаш хьакхаьчад Венера атмосфера тешаме бустамаш. Цо хьабийллар Венера тIа дIахо а сихха полеташ яргеи цун къайленаш керда гучаяхаргеи бола никъ.

«Венера-4» яхача станце даьхача Iилман бустамий даннеш маарра Iомаешии нийсъеши я. ДIахо яьча анализа результаташ Iилман журналашка кепатеха арайоахаргья.

* * *

«Венера-4» яха автоматически станци Венера тIа — Маьлха системерча эггара чIоагIагIа теркам тIабодаш йолча планетех цхьанне тIа гIолгеи Iохоаелгеи толаме кхоачашлар а чоалханегIа йола Iилман эксперименташ яр а социализма хьалашка, цхьанна а метте нIаккха а на хиннача тайпара, дегIаденача Iилманеи техникаеи карагIдаьнна керда Iалаьмате доккха хIама да. Цо нIаьккха а къаьгга тешал ду КПСС XXIII-ча съездо оттадь, коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккха программа толаме кхоачашьеш хилара.

(ТАСС).

Доазол дехьара

ОАР-а ВИКАЛА ПРОТЕСТ

НЬЮ-ЙОРК, 24 октябрь. (ТАСС). ОАР-а массаза ООН-е волча викало Эль-Куне Кхерамзлен Совета председателага ше дахьийтача письмо тIа йоах, ОАР-а духьала тIом соцабарах йола Кхерамзлен Совета резолюцеш воча оагIорахьа йохаль Израила даьча гIулакха хаьдда ше дуьхьал хилар кхайкаду.

Письмо тIа йоах, 21 октябре моттигерча ханах 7 сахьати 30 минути яьлча ОАР-а территоре тIарча хи тIа, Порт-Саида районе сихха додаш «Элат» яха израильски эсминец ходеннад.

ОАР-а тIема-форда низаш оборона гIулакхаш ца дича дардоацача эттад. Из бахьан долаш дов деш из эсминец хи чу дахийтад.

ОАР-а хи тIа агрессе из гIулакх дарах цу районера хьал кхы а ирдаьд.

ОАР-а хадданза волча викало документ дерхIаш из письмо Кхерамзлен Совете дIадоаржадар дех.

Дерригa бераш деша дахад

Нагахьа санна французски колониальни доал лаьттача ханашка юкъерча Конго — ишта оалар цу хана цу мехках — итт берах ялхе мара деша торо йоацаш хинnаяле, тахан деша даха ха йола дерригa бераш школе ух столица Браззавиль а йолаш йолча ший доIамерча Конго Республике.

200 эзар хIана бан аьнна бола конголезски кIаьнкаши йиIигаши школай наIарел чухьа баьннаб укх дешара шера. Уж шозза дукхагIа ба мохк ший доIаме хилар дIакхайкадеча хана хиннарел.

Образовани дегIакхувлара даим йоакхо ю Республика правительстваи цига Iаьлала керте латтача Конго Къаман революционни болама партеи. 1963 шера августовски революци махиллингехьа а мехкара еррига частни школаш массанахьа а халкъа доаладхьа яхар. Столицана шийна чухьа санна, иштта моттигашка а хьалъеш латт керда школьни зданеш. Тоъал дукха ахча дIахец конголезцашта шоаща юкъера преподавателаш кийчбара. Партии правительствои оарцагIъилар бахьан долаш укх шера эггара хьалха деша дахад дешара шу доладуча хана школе даха ха кхаьча дерригa 30.000 бер.

1963 шера августовски революци хинначул тIехьагIа дIадахача диъ шера даьр Iалаьмате дукха хIама да, хIаьта а, еррига халонаш хIана а дIаяьха яьннаяц. Мехкарча гаьна ядача дуккхача районашка хьалхагIа а мо мара тоъаш яц школаш, Iалаьмате чIоагIа эш хьехархой. Уж халонаш дIаяхара конголезцашта новкъостал ду советски доттагIаша. Укх шера конголезски школашка болх бе 60 хьехархо вахийтав Советски Союзо. Цу берригнеша а Конго дIабахалехьа мотт Iомабеш къаьстта кийчо яьй, хIаьта урокаш тIа переводчикаш ца беззаш шоай болх а бу.

Браззавиль.

Валентин РАЙКЕРУС,
ТАСС корреспондент.

ГIИРСАШ ХЬАЛДЕШ Я КАБУЛ

БIаргашта бIаргагуш ший сибат хувц Афганистана столицо. Боарам боацаш сиха къаьна топпара цIалгаш дагIача хьалъуйтт тайп-тайпарча моттигерча компаней, «ФИАТ», Чехословацки фегарча наькъий агентство, кхыяраш санна йолча дунен тIарча цIи хезача компанейи фирмайи представительствай контораш чуйола кхоаза а дизза а вIаштIаръяь хIанзара зданеш.

Итт шу хьалхагIа мара доацаш ши лоам вIашагIкхеттача чутаръенна уллдар Кабул. ХIанз кортамукъа иккхача санна улл из чIожера Iоъара а яьнна, массехк километр шера дIаяьржа.

Массанахьа а хьалдеча гIирсий тата дов. Машинашца санна, иштта кулгашца а хьалду гIирсаш. Къаьнарча цIеной даьшта лац модал тIехьабиса, цар а цхьа этаж йола цIа латтача моттиге сихха хьалъю шозза вIаштIаръяь «апартаменташ». (ЦIенош хьалдаь даьначул тIехьагIа тар ма ду дукхагIа пайда барг болча маьхах уж наха чуIе дIадала гIерт уж. ДукхагIа йолча хана уж цIеноша лувц кхыча мехкашкара Афганистане болх бе баьхкача наха). Ткъо ткъаь итт афганех оттабаьча болхлоша малх хьалбалларца дIабоаллийя нийс-итт сахьата вIашкаехк кирпишка тIехьа кирпишк.

Кабуле гIирсаш хьалдеча шийна болча аьттои духьа доацаш Афганистана новкъостал ду Советски Союзо. ХIанз ший шу совгIа ха я СССР-о технически новкъостал а деш хьалъяьча цIенош деча комбинато цига толаме болх бу. Цо новкъостал ду Кабуле дуккхазза вIаштIаръяь зданеш шовзткъа гектарал тIех йола территори дIалоацача шин микрорайоне лакхача темпашца хьалъяра. Уж — Афганистана исторе чухь эггара хьалхара массадолча хIаманца (газагара дIайиккхача) кийчъяь зданеш. Цу шин микрорайоне хьалдергда 10—12 эзар кабульцаш баха чуховша йиш йола 60 цIа.

«ГIирсаш хьалдара опыт деррригача дунен тIа могаяь дIатIайинача советски специалистий новкъосталца хьалъеш йола кабульски микрорайон доаллахарча шин халкъа доттагIал къаьгта гойташ бола хьокхам хургба», — аьлар Афганистана гIирсаш хьалдеча общественни балхий министерства департамента президента Саввар Омара.

Кабул.

Алексей ПЕТРОВ,
ТАСС корреспондент.

Вьетнама Демократически Республика.

Есаре воалаваь американски летчик Джеральд Санго Венанци — йохьаяь чуяйтача 2300-ча американски самолета пилот.

ВИА—ТАСС сурт.

КЕРДА БРОШЮРА

СССР-е а доазол дехьарча мехкашка а дуккха а эзараш йолча скважинай зем бахара практико тайп-тайпарча методех эггара сихагIа, дарегIа, бизза тешам болашагIа йола мегIа, бурув деттача ханна тIоанаш тохкача оатхала новкъосталпа перспективни горизонтий зем бахара метод йолга хьахьекхад.

МехкIаьтта доахача промышленноста белхлошка из дIайовзийтар духьа Нохч-ГIалгIай книжни издательства арахийнад «ТIоанаш тохкача оатхалашца скважинай зем бахар» яха брошюра.

Цу тIа ювц хIанзарча ханара тохкамаш дара оборудовани а, хIаьта иштта тохкама бурув деттача ханна перспективни горизонтий земаш дахара технологи а. Цу тIа ювц иштта тIоанашта тохкам беча оатхалца болх беча хвостовикийи бурув деттара турбайи теоретически расчеташ а, хIаьта Къилбаседа Кавказа майдашка тIоанашта тохкамаш дара оатхал лелаярах зеденнар а яздаьд.

Брошюра автораш ба К. Лошкарев, С. Репин, Н. Рязанцев, П. Варламов.

И. ТЕРНОВ.

ВЕТЕРАНИЙ ХОР

Республикански просвещене болхлой ШагIа 1958 шера иллей хьехархочо пенсионера Василий Владимирович Орлова вIашагIъеллар ветераний хор. Цу хана просвещене ветеранех цхьайтта саг мара вацар хора юкъе воагIаш, бакъда хIанз 30 совгIа саго дакъа а лоацаш йоккха хор хиннай цох.

ХIара шера республика городашка а юрташка а къахьегамхошта хьалхашка ткъаьннега кхоачаш концерташ увттаду хора коллективо. Хора репертуара юкъе йоагIаш я 50 совгIа произведени, советски композиторий Блантера, Дунаевске, Туликова, Соловьев-Седойя, Островске, Мураделе иллеш. Къаьстта наха дезаденнад эрсий халкъа иллеш, Глинка, Даргомыжске, Гречанинова, Варламова, Чайковске, Шуберта классически произведенеш. Вай моттигерча композиторашца Иржанскеца, Осиповца, Халебскеца кхычарца айхха бувзам лоаттабеш я из коллектив.

П. Н. Сытникова кулгал а деш солистех вIашагIъелла я бархI саг юкъе волаш вокальни группа. Царех дукхагIбараш А. Я. Ганина, А. И. Волгина, Г. В. Лейдерман, Е. М. Шевченко, Н. С. Сельская, гитара локхаш вола солист И. П. Капралов зрителашта дукха безабеннаб.

Кастта хулча цIейна хетаь я ветераний хоро кийчъяь керда программа. Уж да революционни иллеш, вай Даьхенах. Коммунистически партех, къахьегамах, машарах дола иллеш. Кхыча коллективашца цхьана кийчъяьй «Сийлен наькъаца» яха литературно-музыкальни композици.

Ше болх беча укх итт шера концерташка а хьажарашка а дукха выступленеш яьй ветераний хора коллективо.

П. СЕРГЕЕВ.

ПРИГОВОР КХОАЧАШДАЬД

Хьалха суд яь хиина Архип Дмитриевич Макаров, мелаш веха а вехе, цкъа гIийрта ца Iеш ший сесаг е гIийртав. Юххера а из е аьнна урс а даьккха, цунна тIехьийддав Макаров. Из цунга ца йийта новкъостала бахача милице болхлоша аьннар де а ца туташ хьийзача Макарова топ теха вийнав милице сержант нов. Матаев.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча судо А. Д. Макарова топаш тоха суд яьяр. Из приговор кхоачашдаьд хIанз.

М. А. КУЗНЕЦОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча суда председатель.

НОВКЪОСТ ДАГАЛОАЦАШ

Ший 58-ча шера кхелхар Михаил Яковлевич Тихомиров — Нохч-ГIалгIайчен къаьнагIчарех цхьа журналист.

Ялхайтта шу даьша кхелета зIамига саг волча хана вера из г. Грознерча типографе, наборщикалла Iомалуш дIаболабир цо ший къахьегама никъ. Эскаре гIулакх даьчул тIехьагIа — М. Я. Тихомиров «Грозненский рабочий» газета болхло. Цу хана дешз даим ший кхел журналистикаца йийзар, хIаьта ший вахарах 30 шу цунна дIа а делар цо. МоллагIа болх беш из вале а — литературни болхло, отдела заведующий, «Грозненский рабочий» газета редакторалла, редактора заместителалла, радиокомитета керттерча редакторалла — массанахьа а организаторски творчески говзал гучайоалар цунгара. Цо хьийга къа правительственни совгIатаца белгалдаьккхад.

ТIеххьарча 17 шера М. Я. Тихомиров хиннав радиовещаненеи телевидененеи йолча комитета бехктокхамерча балхаш тIа.

Дика дог дола саги хIама карагIдоала журналисти хинна Михаил Яковлевич Тихомиров, дукхача хана тхона дагалаттаргва.

Новкъостий группа.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознен хайра йоачан а йоацаш, хувцалуш морхаш хургья, Iуйрийнарча сахьаташка цхьайолча моттигашка дахк хурга, малхбоалехьара мух хьекхаргба бийсанна лаьгIа а хьекхаш, даьккха, цунна тIехьийддав Макаров. гIаьххьа а хьекхаш. Температура республике гIолла бийсанна 2—7 градуси дийнахьа 14 — 19 градуси, хIаьта Грозне бийсанна 3—5 градуси дийнахьа 16—18 градуси йIовхал а йолаш хургья.

Кхоана а цунах тарра ха латтаргья.

Метеостанци.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа, хьажа

26 октябрь 1967 шу.

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьтталеладерхо (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя». газетий обзор. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Хиннача походий иллеш. 8.45—«Ший сурт хувцаш йоалла район» яха передача (нохчий меттала). 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Къона тIехье (нохчий меттала). 16.30 — «Бекхам» яха Плиева Ахьмада дувцар (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Юрта боахама къахьегамхошта дола концерт. 17.30 — Вай индустриальни мохк (гIалгIай меттала). 17.45 — «Коммунизм хьалъяра тIехь КПСС ду кулгал» яха беседа (нохчий меттала). 18.00— Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).

26 октябрь, 1967 шу.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 17.30 — Бераштa дола фильм. 18.05 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай меттала). 18.15 — Экономически знаней школа (нохчий меттала). 18.30 — Вай долча хьоашалгIа ба республика писателаш (нохчий меттала). 19.00 — Бакъдолчох даьккха фильм. 19.20 — Телевизионни кердадараш. 19.35 — Цхьан студенчески экспедицех лаьца. 20.05— Шоана, бераш! 20.20 — Цар вахар — турпалал. «ТIадилла боккха лоархIам бола гIулакх» яха художественни фильм.

27 октябрь, 1967 шу.

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьтталеладерхо (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 8.15 — «Ленина некъ» газета обзор. 8.25 — Нохч-ГIалгIай иллеши ашараши. 8.45 — ГIулакхаш деш ба, общественни тIахьожаш (нохчий меттала). 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Къона тIехье (гIалгIай меттала). 16.30 — «Партийни дешар дешаш бараштa гIо дара» яха беседа. 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — «Иллеца болх Iоажал йоацача» яха передача (нохчий меттала). 17.30 — «Вай индустриальни мохк». 17.45 — «Революци керда кийчо еча хана» яха беседа (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15— Керда хоамаш (эрсий меттала).

27 октябрь, 1967 шу.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 17.30 — Шоана, бераш. 18.05 — Телевизионни кердадараш (нохчийн эрсийн меттала). 18.35 — Бакъдолчох даьккха фильм. 18.55 — Республикански юбилейни... 19.15 — Киножурнал. 19.25 — Шоана, бераш. «Теремок». 19.15 — Вай долча хьоашалгIа да халкъа оперни театр. 20.40 — Цар вахар — турпалал. «Озена тIехь дарз» яха художественни фильм.

Нохч-ГIалгIай АССР журналистий союза правлене, «Грозненский рабочий», «Ленинан некъ», «Сердало», «Комсомольское племя» газетий редакцей коллективаша, чIоагIа хала а хеташ, дIахойт Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советерча радиовещанеи телевидени комитета воккхагIвола редактор Михаил Яковлевич ТИХОМИРОВ кхелхалга, хIаьта кхелхачун дезалга кодам а бу.

Нохч-ГIалгIай радиовещанеи телевиденеи комитета коллективо дIахойт радиокомитета воккхагIвола редактор Михаил Яковлевич ТИХОМИРОВ цIаьхха кхелхалга, хIаьта, чIоагIа хала а хеташ, кхелхачун дезалгеи гаргарча нахагеи кодам а бу.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культурай промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамеи письмойи отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05356. Заказ № 5085.